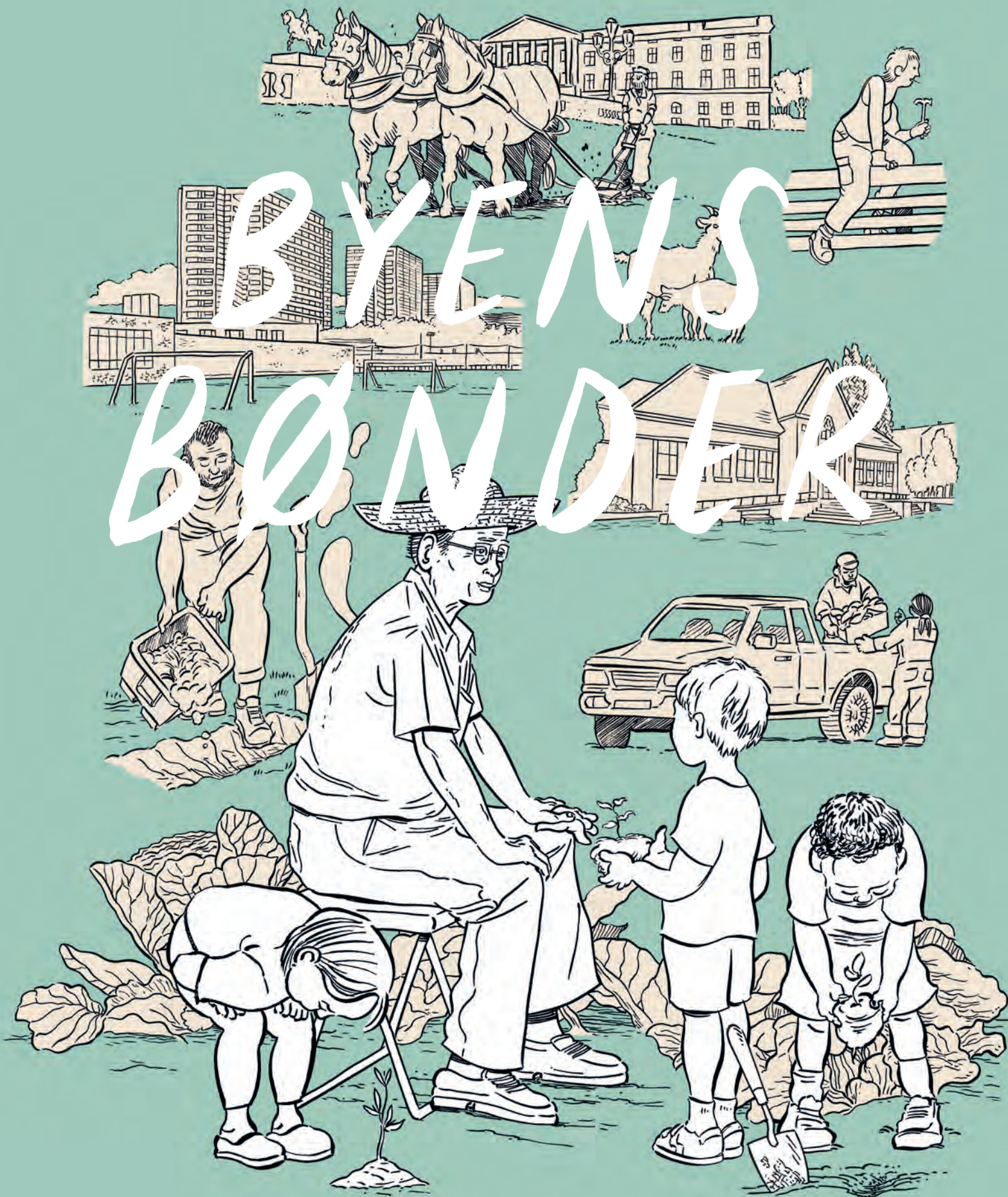

FRAGMENT OG ESSEN S. TITLAND

BYENS BØNDER

EN TEGNESERIE OM LANDBRUK I DET OFFENTLIGE ROM

BYENS BØNDER

BOKEN BLE FØRSTE GANG UTGITT PÅ VIGMOSTAD & BJØRKE AS, 2023

KONSEPT: FRAGMENT VED ARILD ERIKSEN OG ESSEN SLAATREM TITLAND

TEGNING OG MANUS: ESSEN SLAATREM TITLAND

MEDVIRKENDE: ARILD ERIKSEN OG THEA CHRONIE-DE MARIA

DETTE VERKET, TILGJENGELIG FRA OA.FAGBOKFORLAGET.NO, OMFATTES AV ÅNDSVERKSLOVEN OG ER LISENSERT UNDER FØLGENDE CREATIVE COMMONS-LISENS: CC BY-NC-ND 4.0.

DENNE BOKEN BYGGER PÅ FORSKNINGSPROSJEKTET CULTIVATING PUBLIC SPACES (NMBU M.FL.), MEN ER IKKE FAGFELLEVDERT I HENHOLD TIL UNIVERSITETS- OG HØGSKOLERÅDETS KRITERIER FOR POENGGIVENDE PUBLISERING.

DETTE ARBEIDET ER UTVIKLET INNENFOR PROSJEKTET «CULTIVATING PUBLIC SPACE: URBAN AGRICULTURE AS A BASE FOR HUMAN FLOURISHING AND SUSTAINABILITY TRANSITION IN NORWEGIAN CITIES», FINANSIERT AV NORGES FORSKNINGSRÅD, BYFORSK-PROGRAMMET, PROSJEKTNUMMER 270725. PROSJEKTPERIODE: 2017-2022.

OPPLAG: 500

ISBN TRYKT UTGAVE: 978-82-450-4667-0

ISBN ELEKTRONISK UTGAVE: 978-82-450-4558-1

DOI: [HTTPS://DOI.ORG/10.55669/OA2503](https://doi.org/10.55669/OA2503)

SPØRSMÅL OM DENNE UTGIVELSEN KAN RETTES TIL:

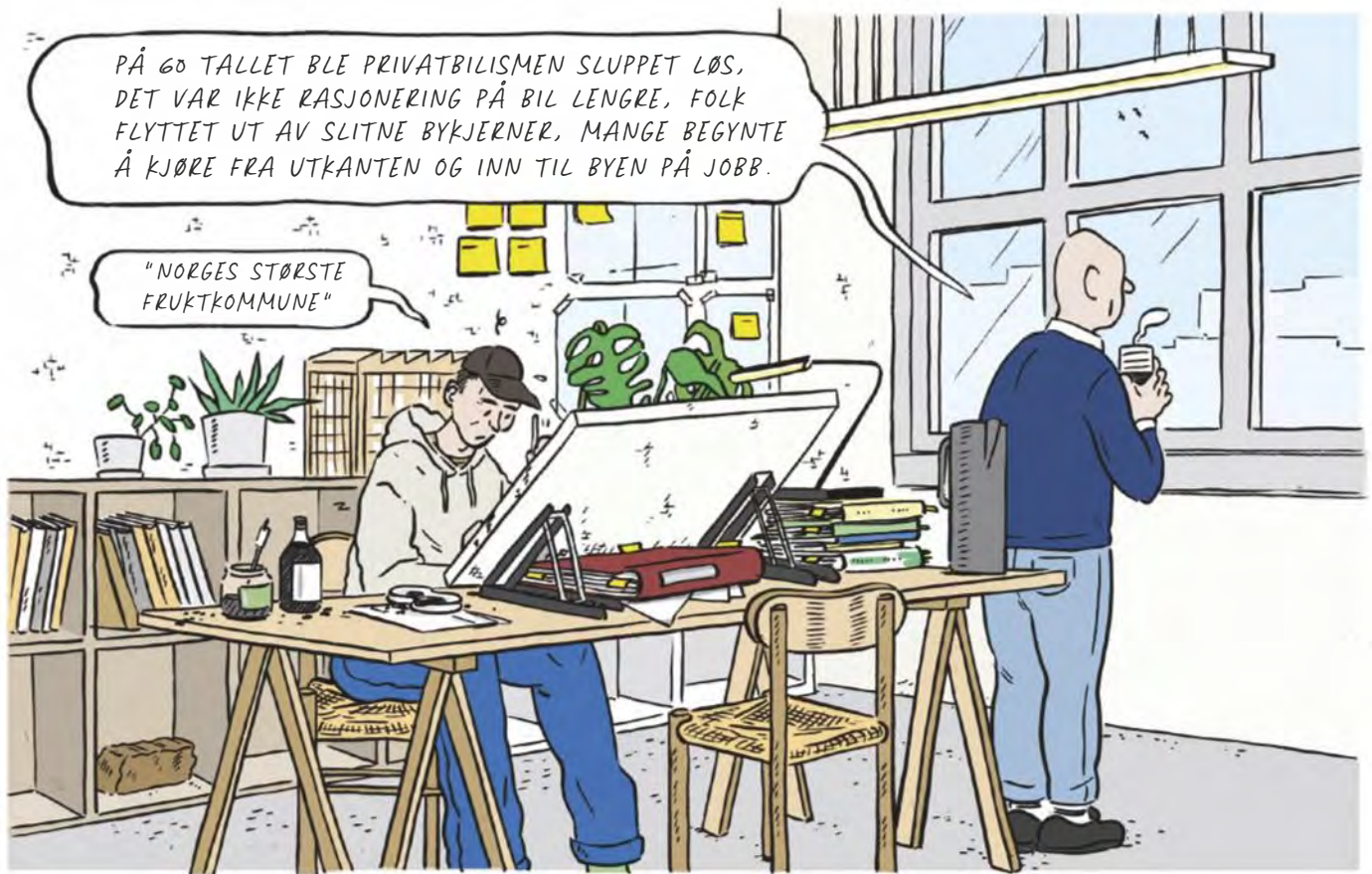
FAGBOKFORLAGET@FAGBOKFORLAGET.NO

WWW.FAGBOKFORLAGET.NO

TAKK TIL DENI RUGGERI, BEATA SIROWY, BALDER HOLM, HELENE GALLIS, FRØYDIS STRØMME JØRVE, HILDE HERREBRØDEN, KRISTIN SUNDE, SIGURD BOASSON, MELISSA ANNA MURPHY, VEGARD EGNER STAFSENG, CATHRINE FINNEMA, LISA BARAHONA, ØYVIND HOLEN, ELLEN MARIE FORSBERG, PER ROBSTAD, ROMY ORTIZ, KATINKA HØRGEN EVENSEN, ANNA MARIE NICOLAYSEN, CHRISTINA CHARLOTTE TOLFSEN OG JOAKIM SKAJAA.

... PÅ 50-TALLET VAR
OSLO NORGES
STØRSTE FRUKTKOMMUNE,
HAR VI MED DET?

TA BARCELONA FOR EKSEMPEL! DE HAR SOM MÅL Å BLI FULLSTENDIG SELVFORSYNT AV ALT INNEN 2054.

DA MÅ DE OGSÅ PRODUSERE MER MAT URBANT, FINNE NYE MODELLER FOR LANDBRUK I BYEN.

"OK, SÅ DENNE TEGNESERIEN SKAL HANDLE OM DET, URBANT JORDBR..."

URBANT LANDBRUK!

DEN SKAL HANDLE OM DYR KING I BYEN, SOM EN DEL AV ET GODT "BÆREKRAFTIG" SAMFUNN.

HAR VI ET ANNET ORD ENN...

KALL DET 10-MINUTTERS BYEN, DEN SELVFORSYNTE BYEN. VI MÅ TILBAKE TIL EN TYPE BLANDET BY HVOR FOLK HAR RÅD TIL Å BO SAMME STED SOM DE ARBEIDER

"10-MINUTTERS BYEN"

JÅ, 10-MINUTTERSBYEN, 15-MINUTTERSBYEN, DEN GÅ-BASERTE BYEN - GODE NABOLAG!

I DEN BYEN MÅ DET OGSÅ FINNES STEDER FOR MATPRODUKSJON. OG HVILKE STEDER ER DET??

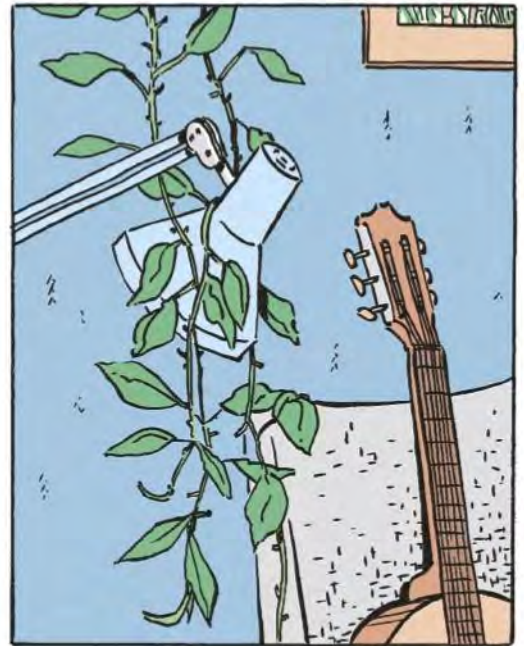

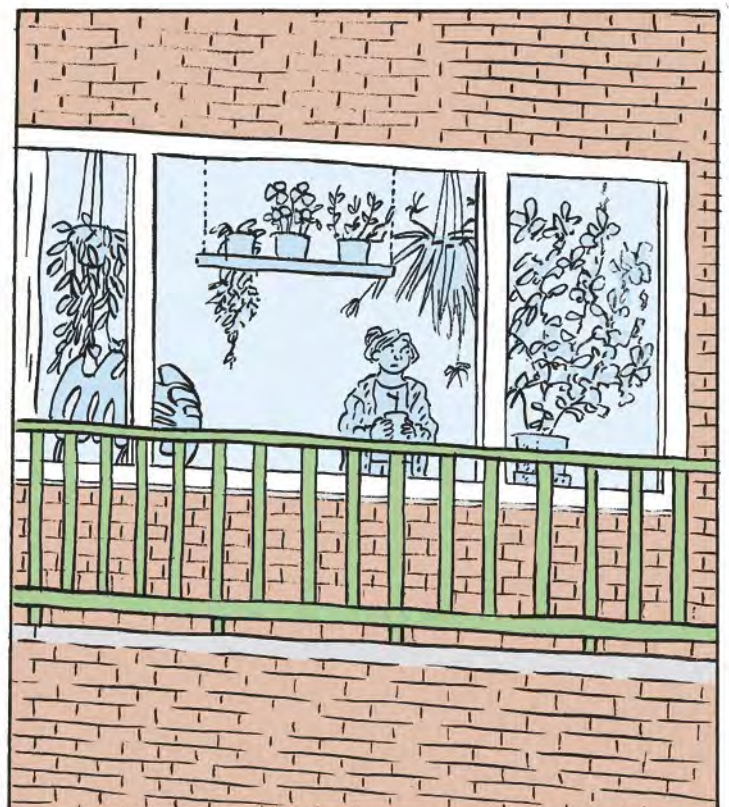
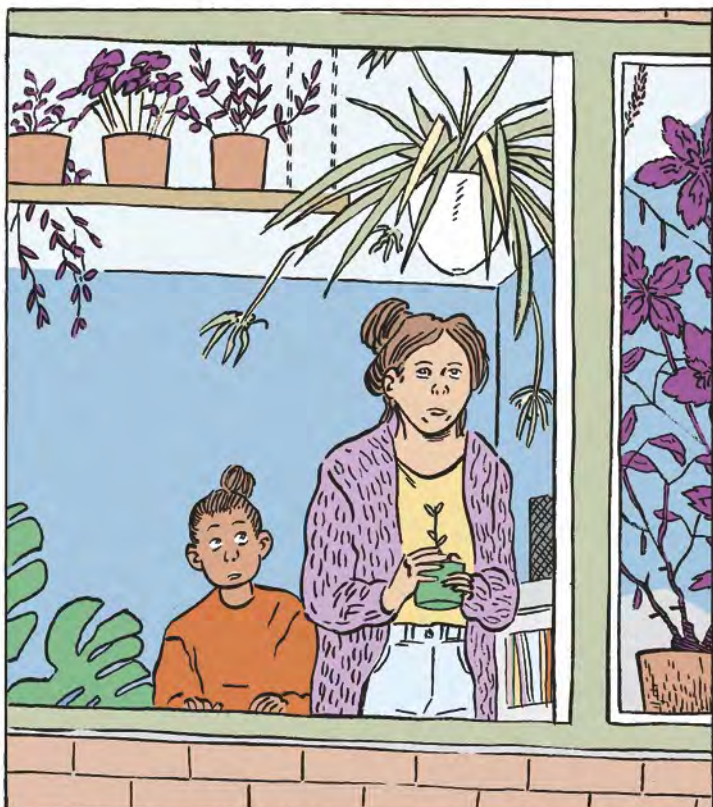
URBANT LANDBRUK ER DYR KING AV GRØNNSAKER, FRUKT, URTER OG NYTTEVEKSTER I BYEN. BYENS BØNDER ER EN FORTELLING OM DYR KING AV MAT I DET OFFENTLIGE ROM. KAN VI TA I BRUK BYENS PARKER, PLASSER, HØYSPENTTRASÉER OG GRØFTEKANTER TIL DYR KING?

ENTEN DU ER INNBYGGER MED ENGASJEMENT FOR BYEN OG NABOLAGET DITT, ER BYPLANLEGGER, POLITIKER ELLER AKTIVIST, VIL DU I DENNE TEGNESERIEN FÅ VITE MER OM HVA SOM KAN SKJE NÅR DYR KING BLIR TATT INN I DET OFFENTLIGE ROM, OG HVILKE FØLGER DET KAN FÅ FOR VÅRE LIV I BYEN.

DU TRENGER IKKE VÆRE BONDE ELLER HA LANG ERFARING MED Å PRODUSERE MAT, FOR Å FORSTÅ AT DET ER NOE GRUNNLEGGENDE MENNESKELIG VED Å DYRKE.

ALLE SOM HAR SÅDD NOE OG SETT DET VOKSE KAN FORTELLE OM HVOR TILFREDSSTILLENDE DET ER.

LANDBRUK ER EN PÅMINNELSE OM KRETSLØPENE.

SLIK LÆRER VI OM BRUKEN AV JORDAS RESSURSER.

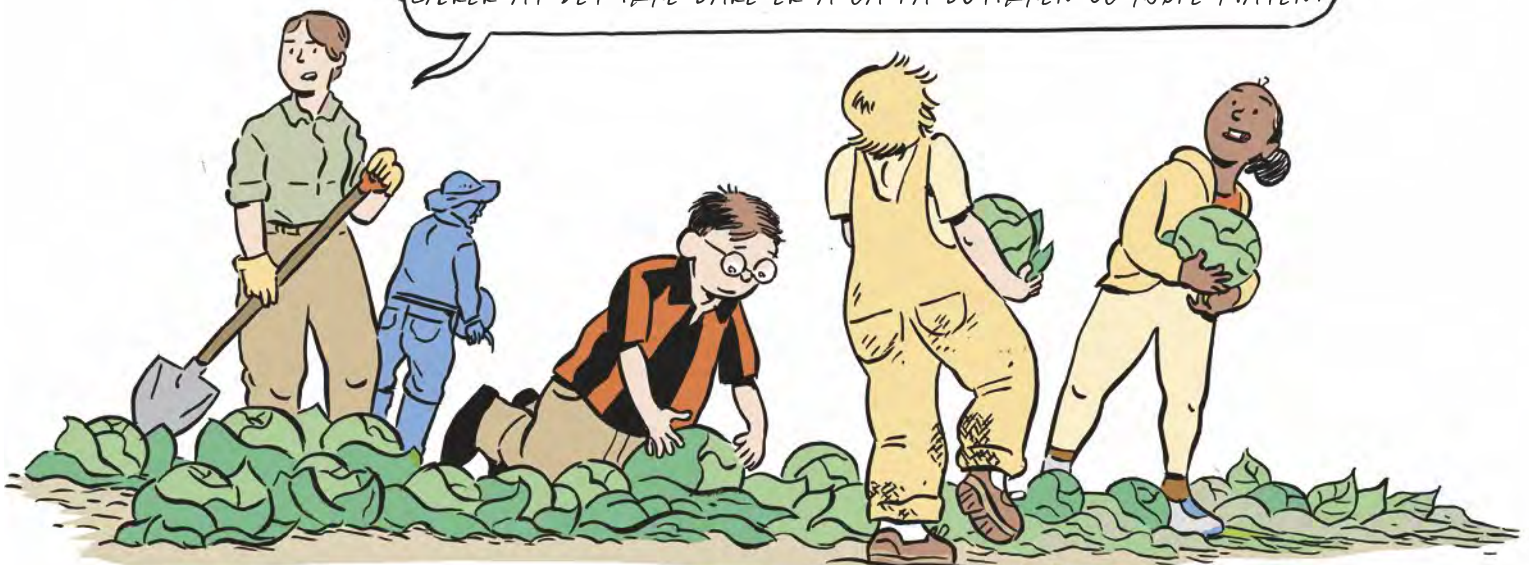

I TILLEGG HANDLER DYRKING I BYEN OM LOMMEBOKEN OG OM HVOR MATEN DIN KOMMER FRA.

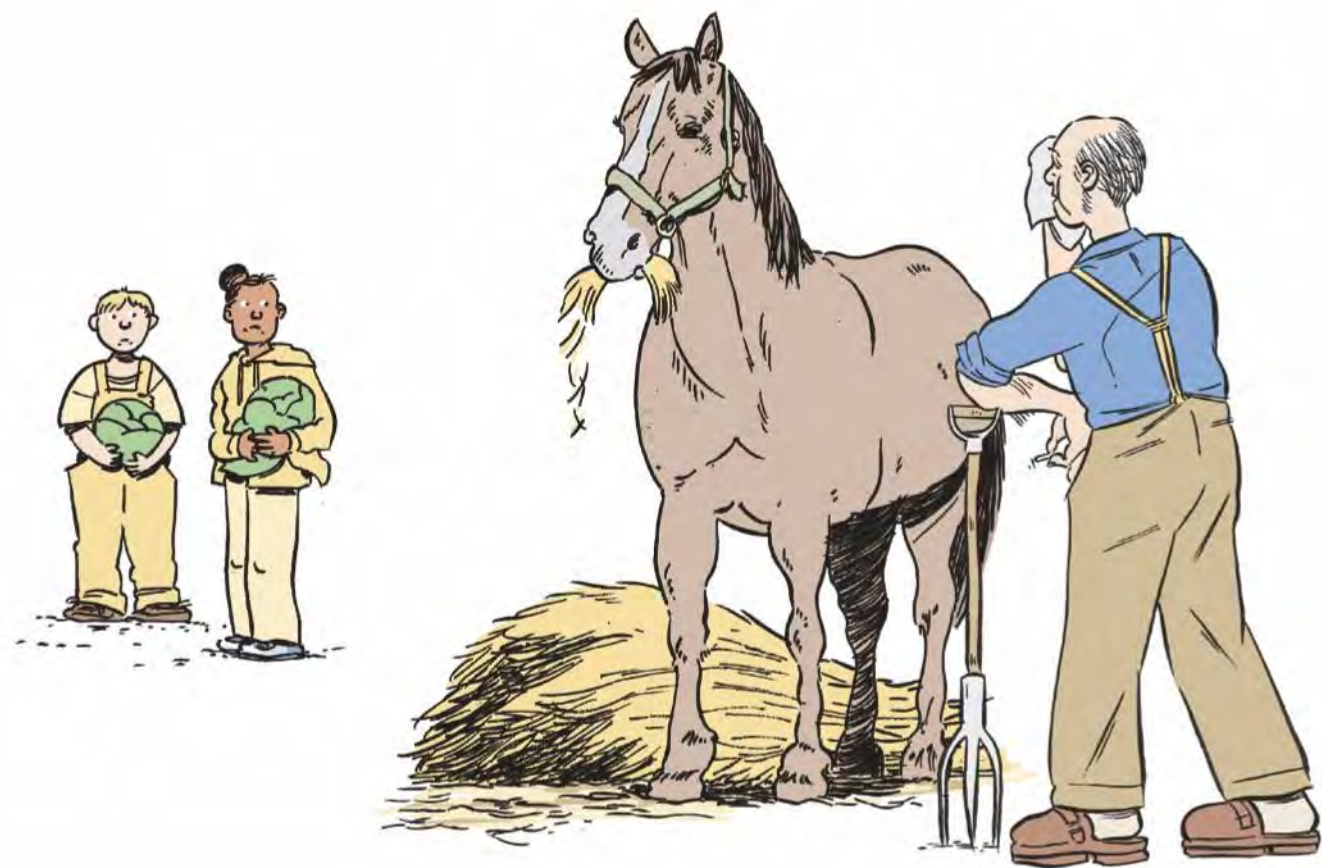
DERFOR HAR DYR KING I BYEN MANGE FORDELER UTOVER SELVE AVLINGEN.

NOEN TRÅKKER I KÅLEN. DE ER NYSGJERRIGE OG SPØR MASSE, LÆRER AT DET IKKE BARE ER Å GÅ PÅ BUTIKKEN OG KJØPE MATEN.

FØRST SKAL VI TA ET TILBAKEBLIKK PÅ BYLANDBRUKETS HISTORIE.

HVORDAN HAR DYR KING I BYEN SE TT UT GJENNOM TIDENE,
OG HVILKE TYPER URBANT LANDBRUK ER UTBREDT I DAG?

BYMAGENS HISTORIE ER RIK.

FØR DEN INDUSTRIELLE REVOLUSJONEN DYRKET BØNDER I EUROPA MAT TIL BEFOLKNINGEN I OG RUNDT BYKJERNENE.

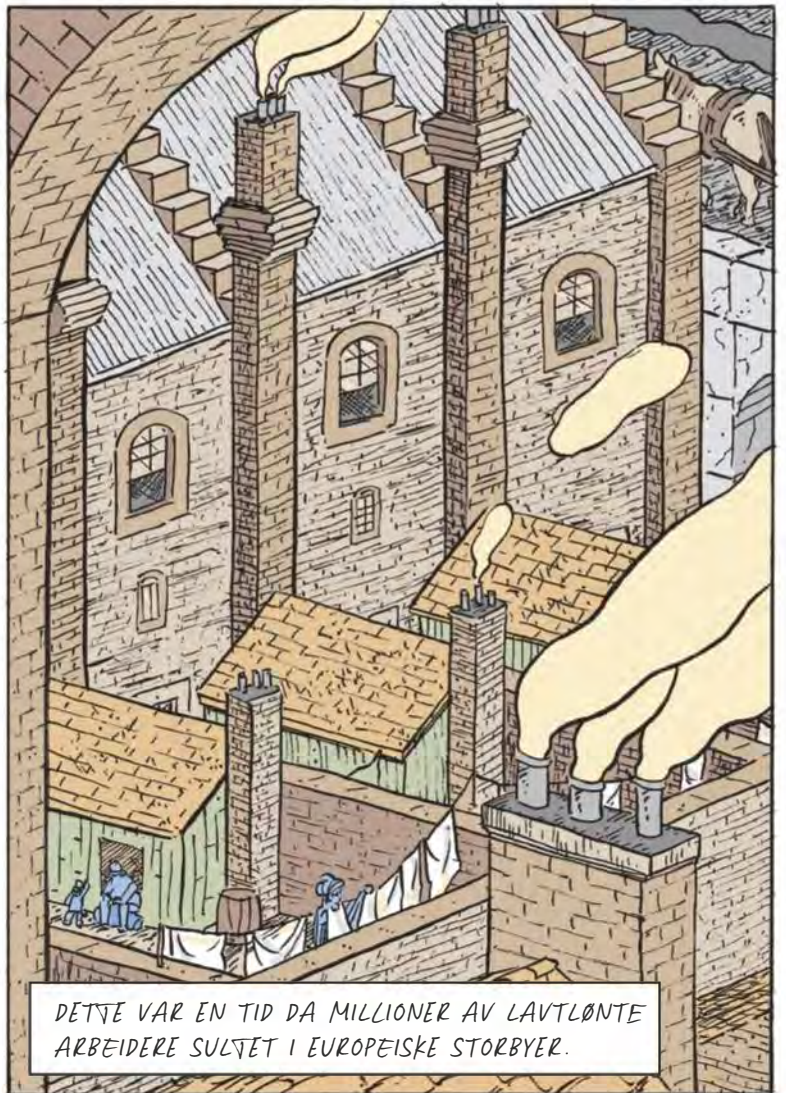
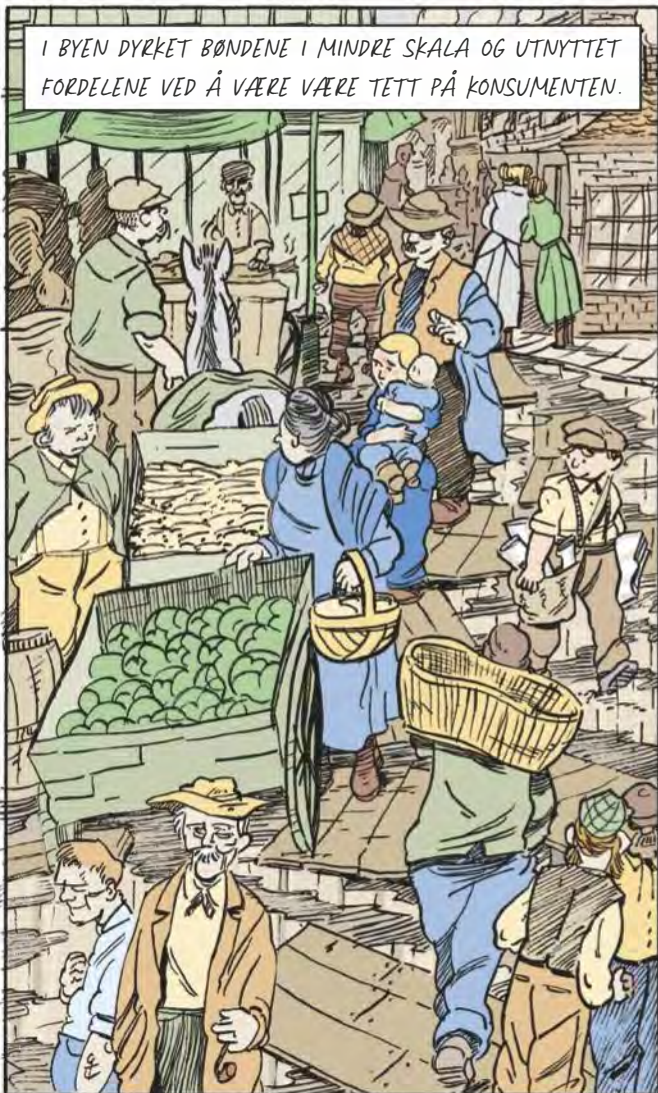

OPPFINNELSEN AV DAMPMASKINEN GJORDE DET ENKELT Å FRAKTE STORE MENGDER MAT. DEN BLE PRODUSERT LANGT UNNA DE RASKT VOKSENDE BYENE.

GÅRDENE BLE OGSÅ STØRRE, OG SKILLET MELLOM DET URBANE OG RURALE OPPSTOD.

I BYEN DYRKET BØNDENE I MINDRE SKALA OG UTNYTTET FORDELENE VED Å VÆRE TETT PÅ KONSUMENTEN.

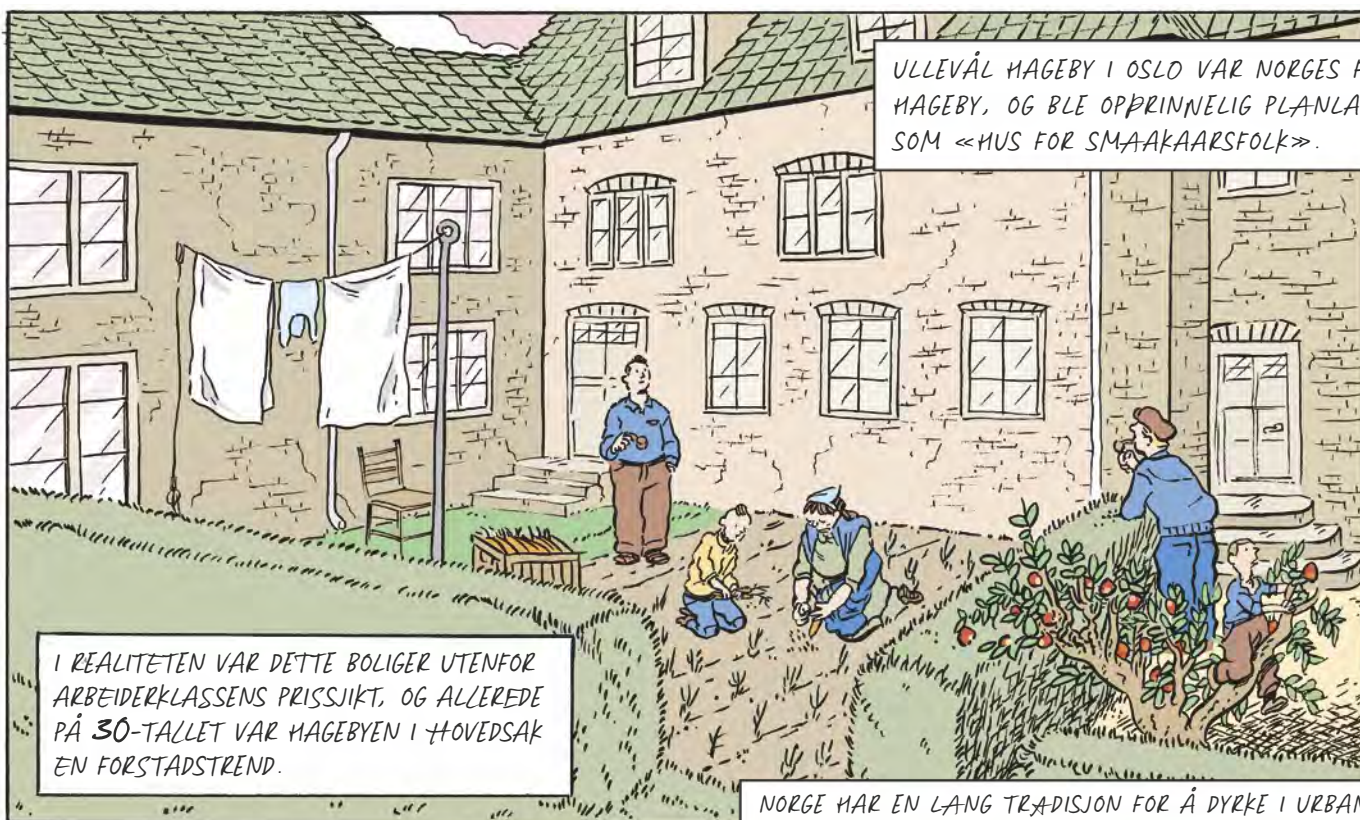
DETTE VAR EN TID DA MILLIONER AV LAVTLØNTE ARBEIDERE SULTET I EUROPEISKE STORBYER.

ENKELTE FABRIKKEIERE ETABLERT BOLIGOMRÅDER
SOM INKLUDERT HAGE TIL EGEN DYRNING.

ARBEIDERNE SKULLE UT AV KASERNENE OG INN I SUNNE
BOLIGER MED BEDRE PLESS OG EGEN HAGEFLEKK.

ULLEVÅL HAGEBY I OSLO VAR NORGES FØRSTE
HAGEBY, OG BLE OPPRINNELIG PLANLAGT
SOM «HUS FOR SMAAKAARSFOLK».

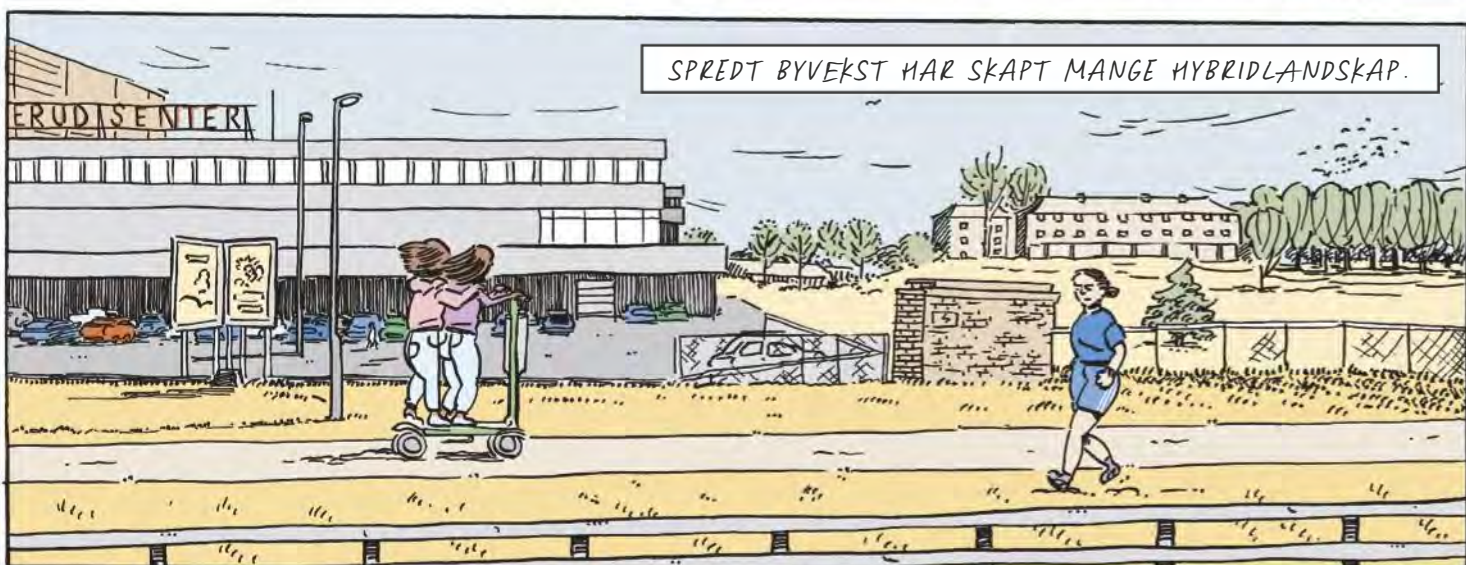
I REALITETEN VAR DETTE BOLIGER UTENFOR
ARBEIDERKLASSENS PRISSJIKT, OG ALLEREDE
PÅ 30-TALLET VAR HAGEBYEN I HOVEDSAK
EN FORSTADSTREND.

NORGE HAR EN LANG TRADISJON FOR Å DYRKE I URBANE
STRØK. DE FØRSTE KOMMUNALE KOLONIHAGENE BLE OPPRETTET
I KRISTIANIA PÅ RODELØKKAS GAMLE SØPELFYLLING I 1907.

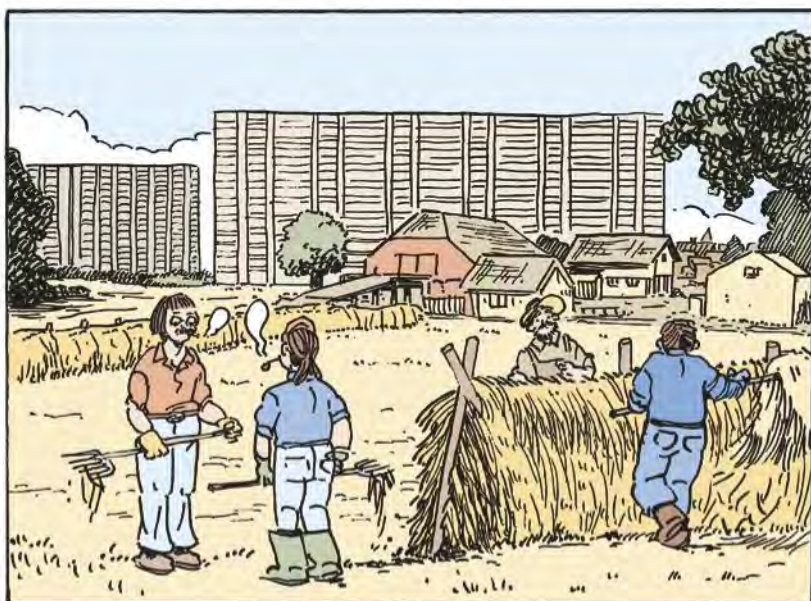
TILDELINGEN HADDE EN TYDELIG SOSIAL PROFIL.
PARSELLERNE GA BARNEFAMILIER I TRANGE BOLIG-
BLOKKER MULIGHETEN TIL Å DYRKE SIN EGEN MAT.

HVA SOM KATEGORISERES SOM URBANT HAR MANGE LOKALE VARIASJONER, OG GRENSEN MELLOM BYEN OG DET LANDLIGE ER OFTE IKKE SÅ ENKELT Å TREKKE.

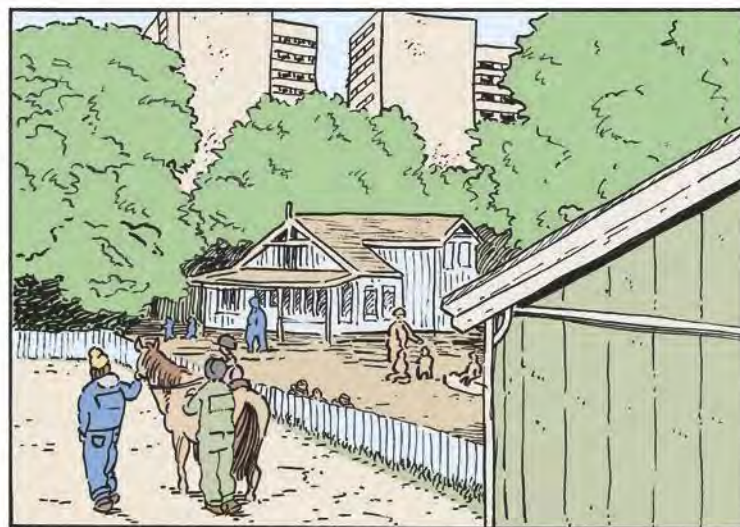

SPREDT BYVEKST HAR SKAPT MANGE HYBRIDLANDSKAP.

DISSE STEDENE HAR LANDLIGE EGENSKAPER. MEN FORDI DE ER VEVD INN I BYENS SOSIALE, KULTURELLE OG ØKONOMISKE STRUKTURER, ER DE EN DEL AV DENS ØKOSystem.

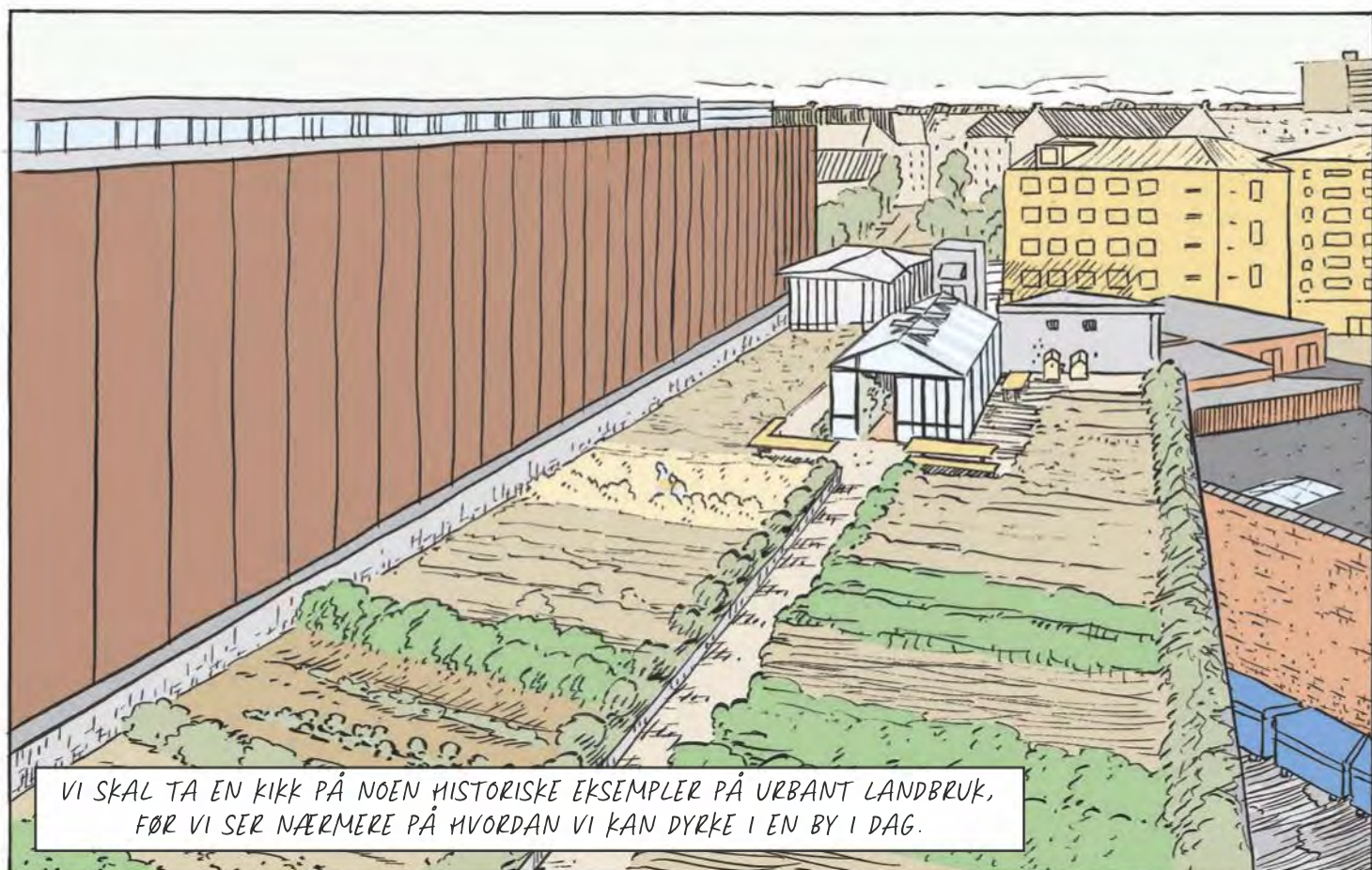

I OSLO ER DETTE TYDELIG DER VI FÅR ØYE PÅ BYENS INNEKLEMT GÅRDSBRUK.

DET HANDLER ALTSÅ OM SAMSPILLET MELLOM LANDBRUK OG LIVET I BYEN. ENTEN DYRKINGEN FOREGÅR MIDT I BYKJERNEN ELLER RUNDT DEN, GJELDER DET Å FINNE DE BESTE MÅTENE INTERAKSJONEN KAN FOREGÅ PÅ.

DISSE EKSEMPLENE ER ET RESULTAT AV EN GRADVIS UTVIKLING. HISTORIEN ER OGSÅ FULL AV GODT PLANLAGTE LØSNINGER.

VI SKAL TA EN KIKK PÅ NOEN HISTORISKE EKSEMPLER PÅ URBANT LANDBRUK, FØR VI SER NÆRMERE PÅ HVORDAN VI KAN DYRKE I EN BY I DAG.

SOM DE FØRSTE KOLONIMAGENE I NORGE, HAR BYMAGER BLITT ETABLERT OVER HELE VERDEN SOM EN PRAKTISK LØSNING PÅ EN PREKÆR SITUASJON.

I ISTANBUL HAR FAMILIEDREVNE MARKEDSMAGER, KALT BOSTAN, EKSISTERT I ÅRHUNDRENER FOR Å IMØTEKOMME BYENS BEHOV FOR MAT.

UNDER FØRSTE OG ANDRE VERDENSKRIG OPPFORDRET MANGE LANDS PROPAGANDAAPPARAT BEFOLKNINGENE SINE TIL Å TA I BRUK PARKER OG PRIVATE MAGER TIL MATDYRKNING.

I NORD-AMERIKA, STORBRITANIA OG AUSTRALIA BLE DISSE MAGERNE KALT...

...GARDENS, OG PRODUKSJONEN BLE SETT PÅ SOM EN MÅTE Å LØFTE MORALEN BLANT SIVILE.

I CUBA OPPSTOD ORGANOPÓNICOS SOM EN GRASROTSRESPONS PÅ MATMANGEL ETTER SOVJETUNIONENS FALL.

I BULGARIA HJALP HOVEDSTADENS STERKE DYRKEKULTUR BEFOLKNINGEN GJENNOM TO ALVORLIGE MATKRISER PÅ 1990-TALLET.

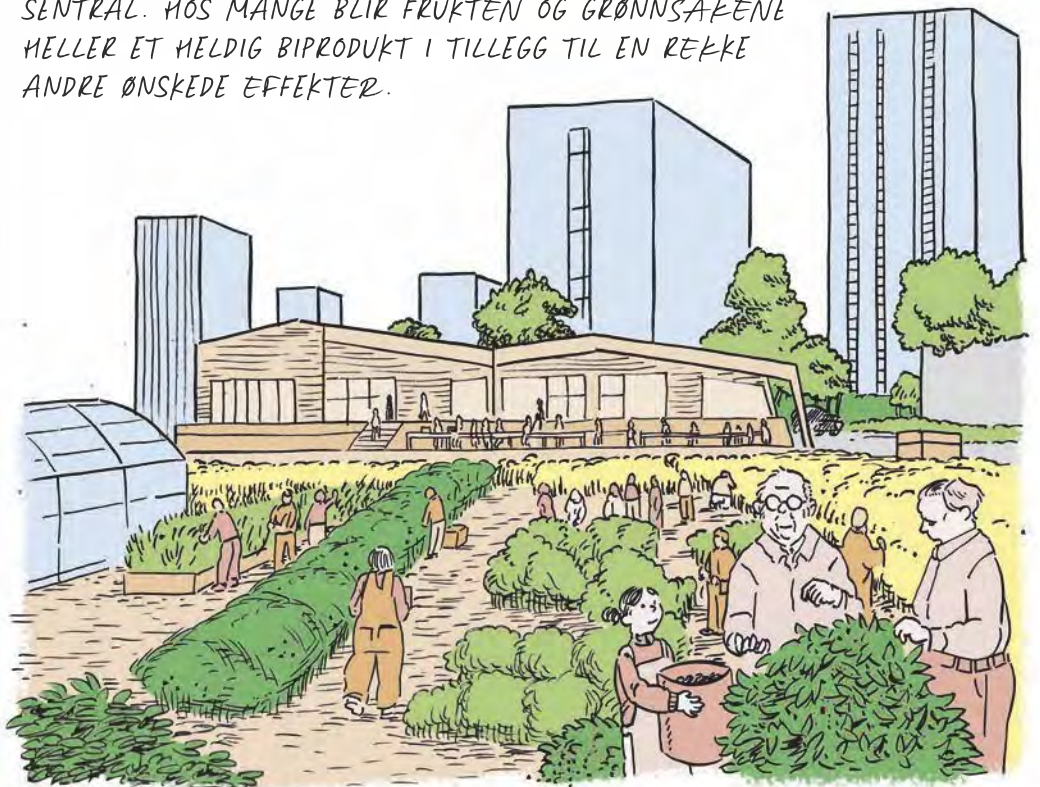

FØR I TIDA VAR DET IKKE UVANLIG Å SE DYRKNINGSFELT LANGS TOGSKINNENE UT AV OSLO. DA VAR DET BARE Å MOPPE PÅ TOGET ETTER ARBEID I BYEN.

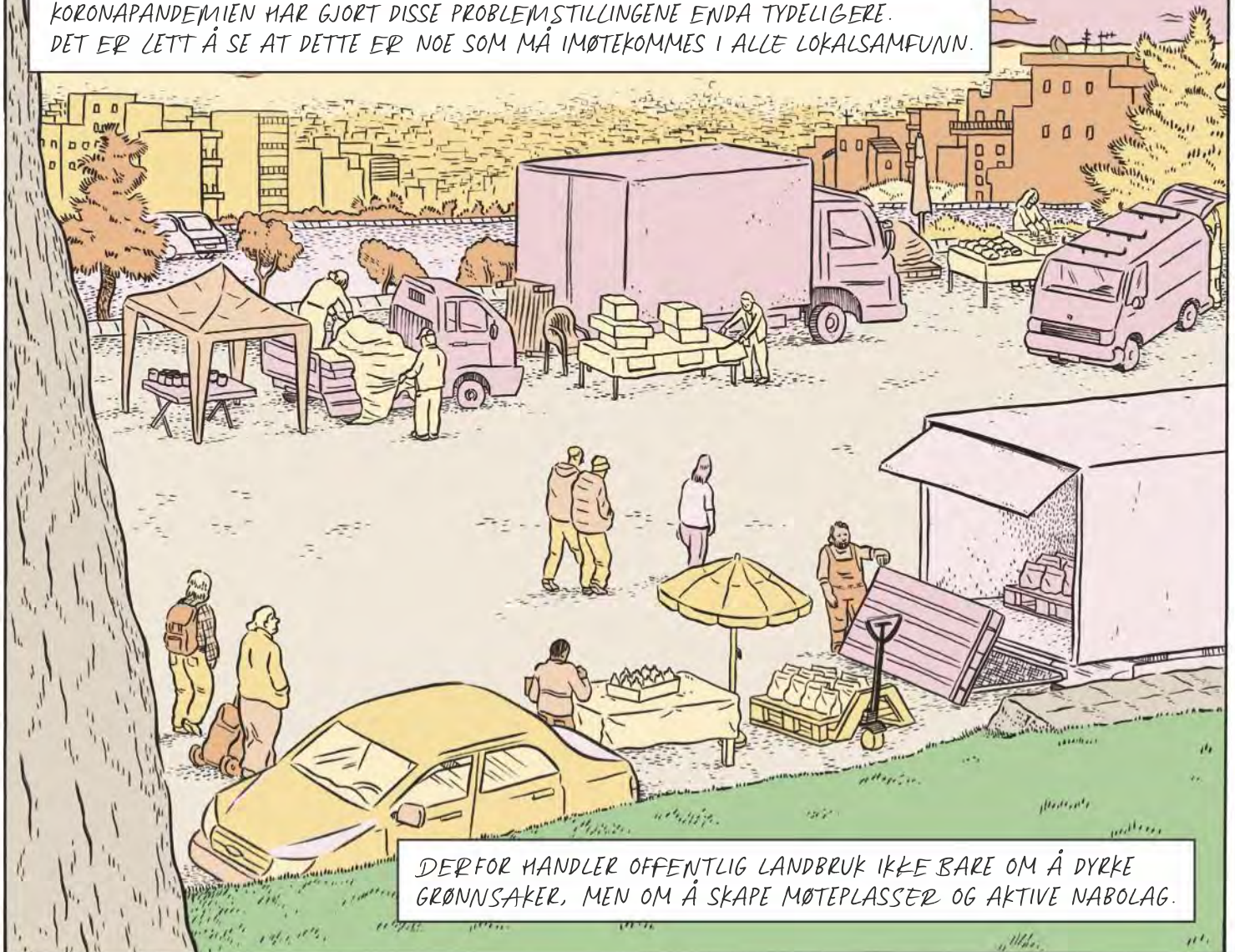

I DAG FINNES DET UTALLIGE VARIANTER AV URBANT LANDBRUK MED ULIKE UTGANGSPUNKT OG IDÉER. FOR NOEN HAGER ER MATPRODUKSJONEN SENTRAL. HOS MANGE BLIR FRUKTEN OG GRØNNSAKENE HELLER ET HELDIG BIPRODUKT I TILLEGG TIL EN REKKE ANDRE ØNSKEDE EFFEKTER.

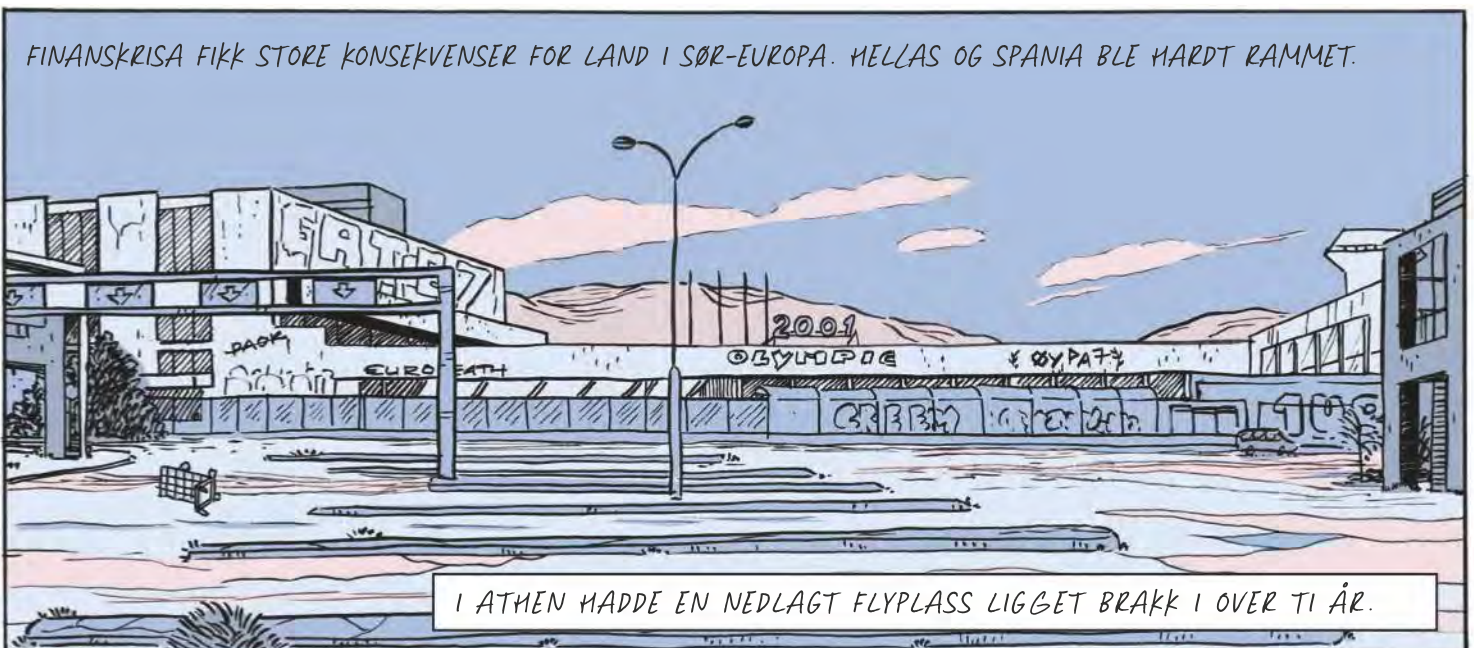
I TIÅRET ETTER FINANSKRISAS UTBRUDD HAR NABOLAGSHAGEN GJORT ET COMEBACK. KUTTPOLITIKKEN HAR SKJÆRT KNIVEN OVER MANGE SÅRBARE SAMFUNN, OG ØKT ARBEIDSLEDIGHET BETYR ØKT ENSOMHET OG ISOLASJON.

KORONAPANDEMIEN HAR GJORT DISSE PROBLEMSTILLINGENE ENDA TYDELIGERE. DET ER LETT Å SE AT DETTE ER NOE SOM MÅ IMØTEKOMMES I ALLE LOKALSAMFUNN.

DERFOR HANDLER OFFENTLIG LANDBRUK IKKE BARE OM Å DYRKE GRØNNSAKER, MEN OM Å SKAPE MØTEPLESER OG AKTIVE NABOLAG.

FINANSKRISA FIKK STORE KONSEKVENSER FOR LAND I SØR-EUROPA. HELLAS OG SPANIA BLE HARDT RAMMET.

I ATHEN HADDE EN NEDLAGT FLYPLASS LIGGET BRAKK I OVER TI ÅR.

I PÅVENTE AV AT MYNDIGHETENE SKULLE SELGE TOMTEN BESTEMTE LOKALE INNBYGGERE SEG FOR Å BEGYNNE Å DYRKE VED DEN 2500M² STORE TOMTEN.

GRØNNSAKENE DE DYRKET BLE DISTRIBUTERT TIL ET STORT FRIVILLIGHETSNETTVERK SOM OPPSTOD I KJØLVANNET AV FINANSKRISA. HAGEGRUPPA FIKK HOLDE PÅ I ÅTTE ÅR FØR TOMTEN BLE KJØPT OPP AV UTENLANDSKE INVESTORER SOM EN DEL AV PRIVATISERINGEN I LANDET.

I SPANIA HAR OGSÅ URBANT LANDBRUK BLITT BRUKT TIL Å TA TILBAKE OFFENTLIG GRUNN. I SEVILLA LIGGER HUERTO DEL REY MORO - DEN MAURISKE KONGES HAGE.

SAMMEN MED DET FORLATTE HUSET FRA 1600-TALLET BLIR DEN 5000M² STORE HAGEN BRUKT AV LOKALBEFOLKNINGEN TIL Å UNDERVISE SKOLEBARN I MATDYR KING.

DET FINS OGSÅ MANGE EKSEMPLER PÅ HAGER HVOR INNTJENING ER ET AV FORMÅLENE. NÅR EN HAGE FØRST ER ETABLERT, KAN VEIEN FRA NON-PROFIT TIL KOMMERSIELL DRIFT VÆRE KORT.

EN GRUPPE MINORITETSKVINNER I ROTTERDAM MUNSE STARTET SALG AV URTER TIL LOKALE RESTURANTER OG KAFEER.

DISSE EKSEMPLENE SKILLER SEG UT GJENNOM SIN OPPFINNSOMHET. FORSKERE PÅ URBANT LANDBRUK HAR GÅTT SÅ LANGT SOM Å SI AT DE ER MED PÅ Å STAKE UT EN HELT NY RETNING FOR DYR KING I BYEN. VI SER EN OPPBLOMSTRING AV PROSJEKTER MED ØKT FOKUS PÅ SOSIALE PROBLEMSTILLINGER, KOLLEKTIV ORGANISERING OG SELVBERGING.

HER I LANDET ER PARSELLHAGEN ET VIKTIG SAMLINGSPUNKT I MANGE NABOLAG, MEN DEN HAR GJENNOM ÅRENE MISTET NOE AV SIN SOSIALE UTJEVNINGSFUNKSJON FRA 1900-TALLETS RODELØKKA.

DET SOSIALE ENGASJEMENTET VIL LIKEVEL ALLTID VÆRE TILSTEDE. MANGE PARSELLHAGER, SOM DENNE PÅ HOLMLIA, ER NATURLIGVIS BEVISST PÅ SITT ANSVAR OG ROLLE I NÆRMILJØET.

SKAL VI SE...

HER HAR VI ALT AV SLANGER OG HAGEREDSKAP TILGJENGELIG.

DET SKAL VÆRE LAVTERSSEL.

DE FLESTE HAR EN LITEN LUKESPADE SELV, OG KANSJE EN MAGESAKS.

MEN UTOVER DET, TRENGER DU IKKE NOE FOR Å KOMME IGANG HER.

DU KAN LEIE EN HEL ELLER EN HALV PARSELL.

DET ER VIKTIG AT VI SYNLIGGJØR DE LAVE KONTINGENTENE.

VI VIL HELLER HA LAV ÅRSAVGIFT ENN MASSE I OVERSKUDD.

DA FÅR DU EN HAGE SOM GJENSPEILER NABOLAGET.

SÅ LENGE VI HAR NOK TIL AT DET GÅR RUNDT, AT VI KAN SKIFTE UT UTSTYR NÅR DET RYKER.

ALLE SKAL LIKSOM HA MULIGHETEN TIL Å VÆRE HER.

DE TRADISJONELLE PARSELL- OG KOLONIHAGENE VISER
ÉN MÅTE VI KAN DYRKE I BYEN PÅ.

I NORGE HAR IDÉEN OM LANDBRUK I BYEN
OFTE VÆRT BEGRENSET TIL DENNE MODELLEN.
DEN HAR GJERNE ET INDIVIDUELT FOKUS
HVOR DEN ENKELTE DYRKER
MAT TIL EGET BRUK.

SELV OM MANGE AV HAGENE ER FELLESSKAPSORIENTERT, STENGER PARSELLENS PRIVATE NATUR MANGE
MULIGHETER UTE.

MANGE SOM GÅR FORBI HER, SPØR: KAN JEG GÅ INN HER?

OG JA, DET KAN DU.

PLASSEN HER ER ET TESTFELT FOR KONSEPTET "SPISELIG PARK".

DET SIER ØYSTEIN H. RASMUSSEN, EN KOMMUNALT ANSATT BYBONDE PÅ LOSÆTER, EN PARK MIDT I OSLO SENTRUM.

DET ER ET SKRITT I RETNING AV AT MAN REELT SNAKKER OM HVA OFFENTLIGE ROM KAN BRUKES TIL.

BYBONDEN ÅPNER EN STOR SAMTALE HVOR DET FINS MANGE HENSYN Å TA. VÅR ANVENDELSE AV BYENS ROM ER STYRT AV SUBTILE OPPFATNINGER AV HVA SOM ER OFFENTLIG, PRIVAT, ELLER NOE MIDT I MELLOM. SKAL ET UR-BANT LANDBRUKSPROSJEKT VÆRE OFFENTLIG, MÅ UTFORMINGEN AV TOMTEN OPPFORDRE OMGIVELSENE TIL BRUK.

DETTE OPPLEVES I TILLEGG FORSKJELLIG FRA PERSON TIL PERSON.

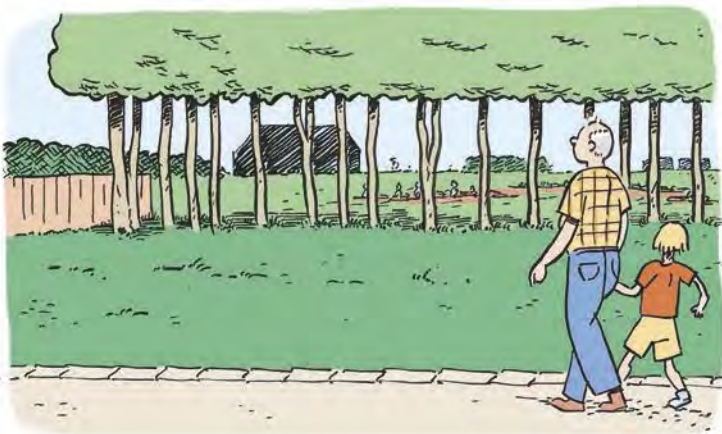

NOEN HOPPER OVER ET GJERDE OM DE MÅ, ANDRE TØR IKKE GÅ GJENNOM EN ULÅST PORT.

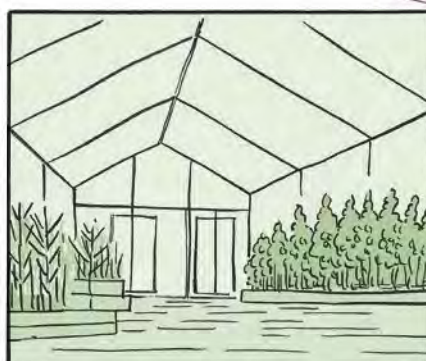
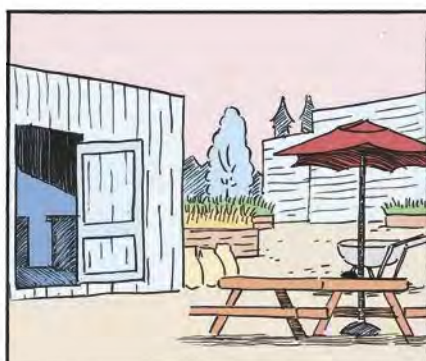
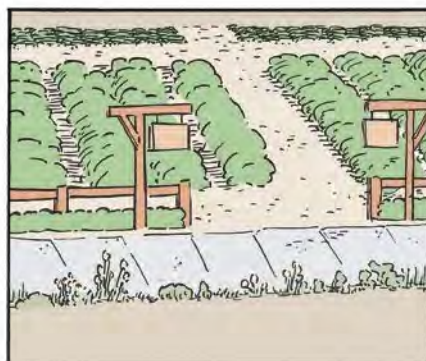
ET OFFENTLIG LANDBRUKSPROSJEKT ANGÅR FLERE ENN DETS AKTIVE DELTAKERE. DET ANGÅR HELE NABOLAGET, HELE BYEN.

LANDBRUK I EN AV BYENS PARKER ELLER PLESSEØR MÅ STIMULERE NABOER OG FORBIPASSERENDE TIL DELTAKELSE. MEN Plassen MÅ SAMTIDIG VÆRE TRYGG OG SKAPE FOKUS PÅ ARBEIDET STEDET ER MENT Å FASILITERE.

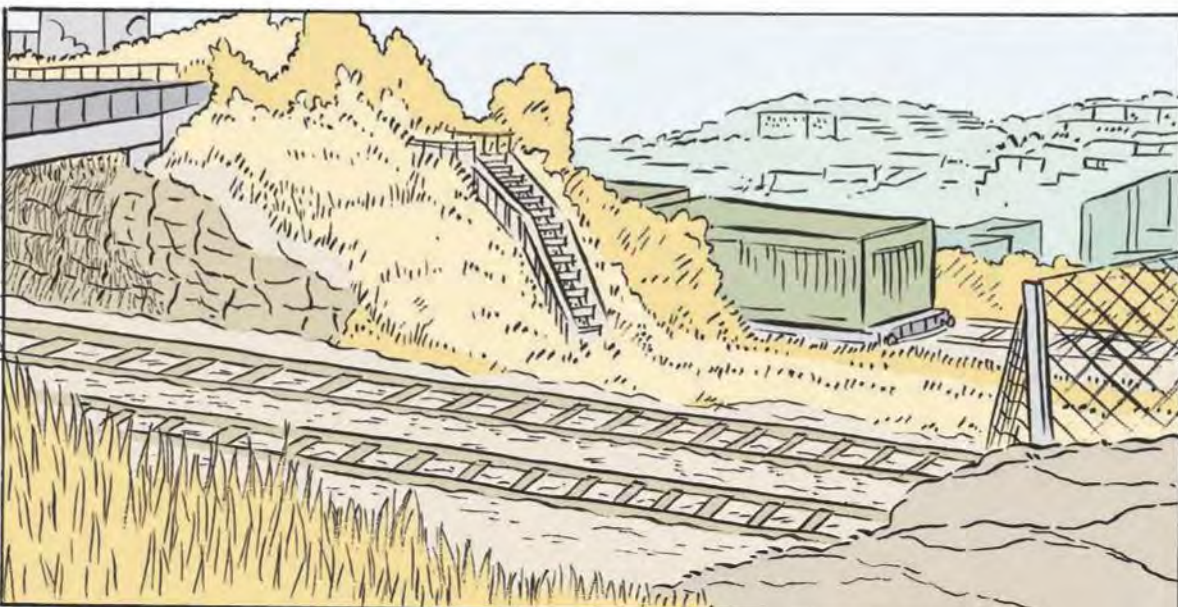
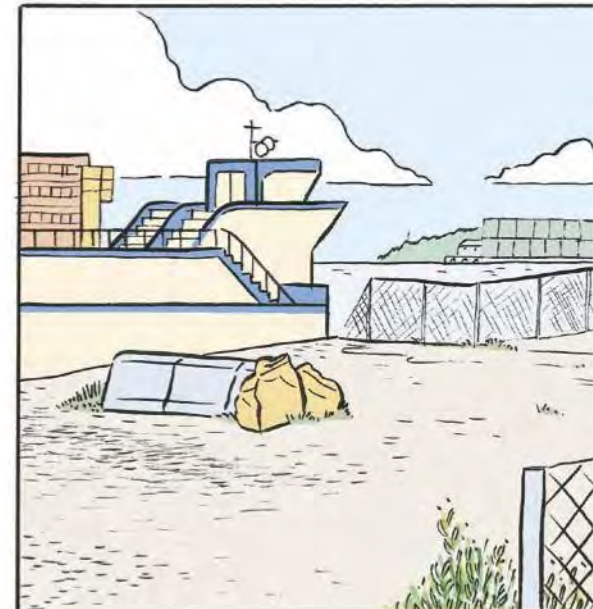
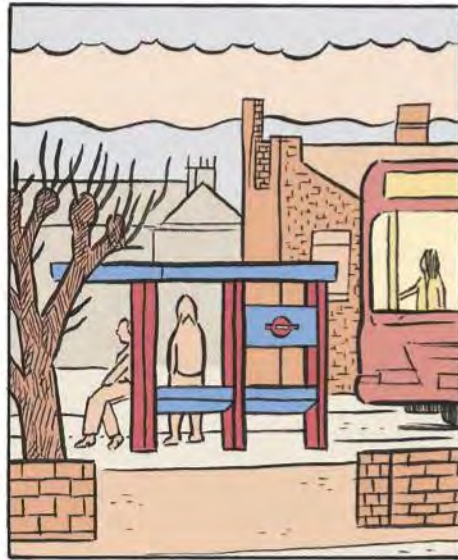

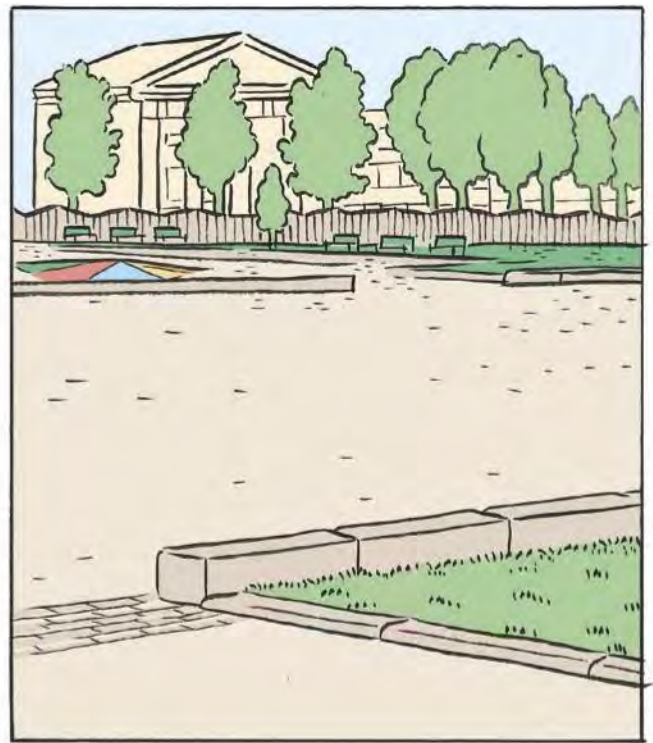
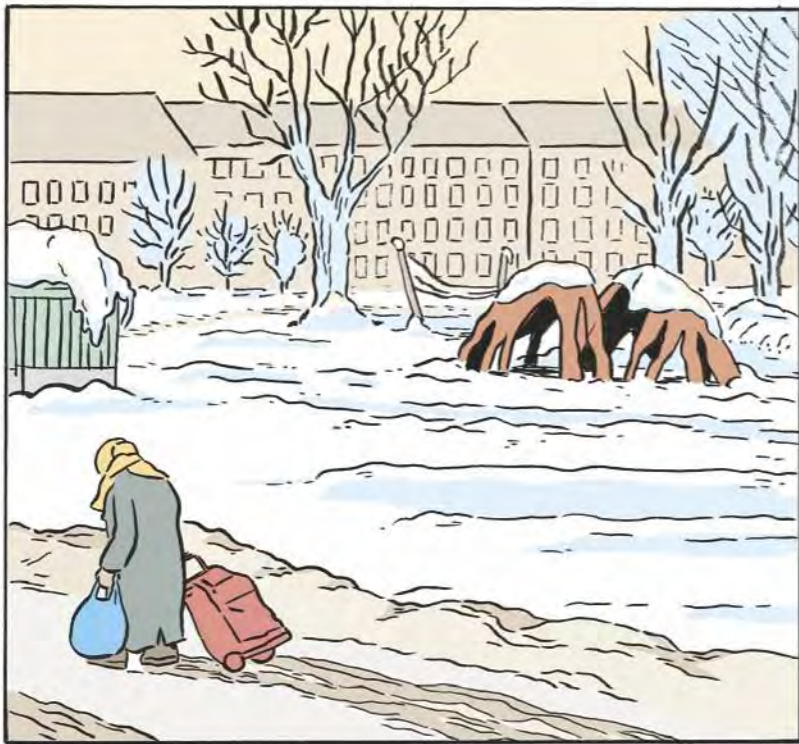
ET DYRKNINGSPROSJEKT KOMMUNISERER MYE OM GRENSE OG
TERSKLER GJENNOM SIN UTFORMING.

MENS NOEN OMRÅDER KAN VÆRE TYDELIG OFFENTLIGE,
KAN ANDRE FUNKSJONER RUNDT VÆRE MER LUKKET.

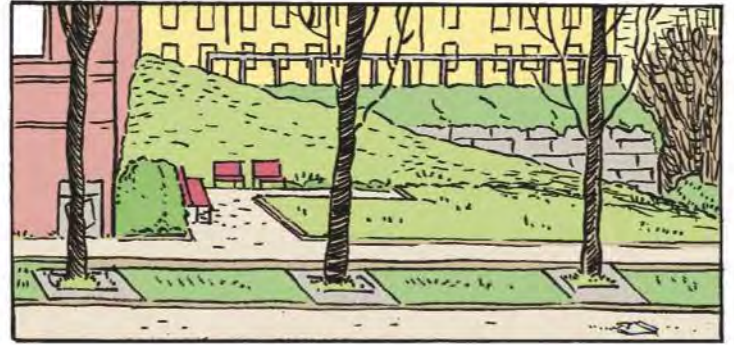
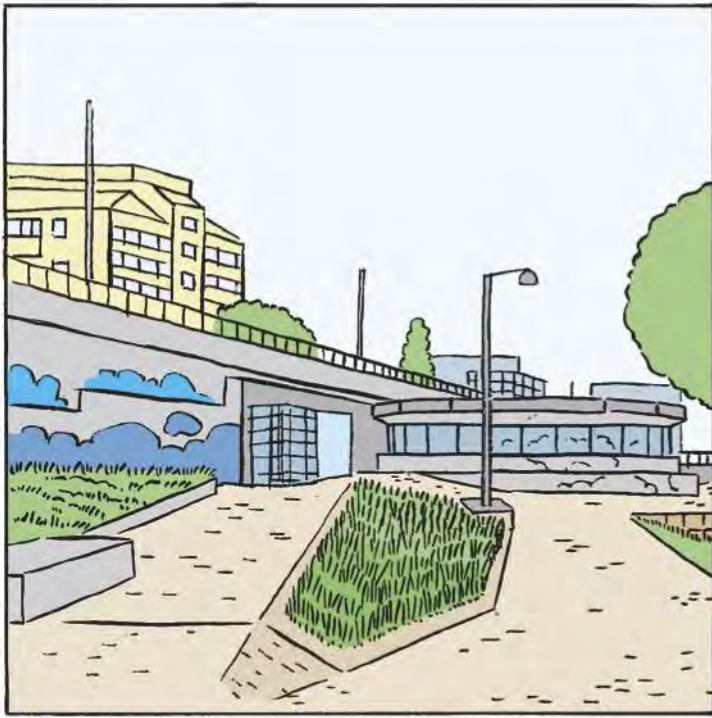
LOSÆTER ER ETABLERT I ET SÅKALT "OVERSKUDDSLANDSKAP" MELLOM EN TUNGT TRAFIKKERT VEI OG OSLOS NYUTVIKLEDE VANNKANT. HVILKE ANDRE MULIGHETER GIR BYEN OSS?

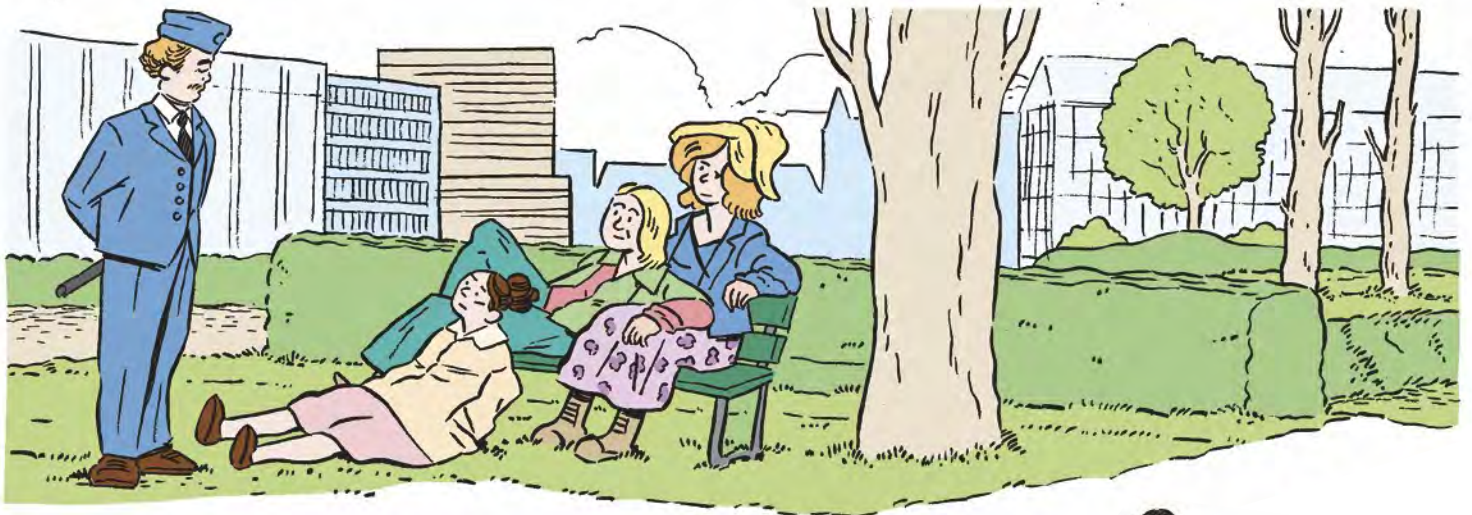

HVORDAN KAN STEDER SOM DETTE HJELPE OSS Å TENKE NYTT OM DYRKING I
DET OFFENTLIGE ROM?

SER VI RUNDT OSS, ER BYEN FULL
AV DYRKBARE OMRÅDER.

PARKEN ER EN AV VÅRE VIKTIGSTE OFFENTLIGE ROM, OG STÅR FRAM SOM DET MEST OPPLAGTE STEDET FOR LANDBRUK.

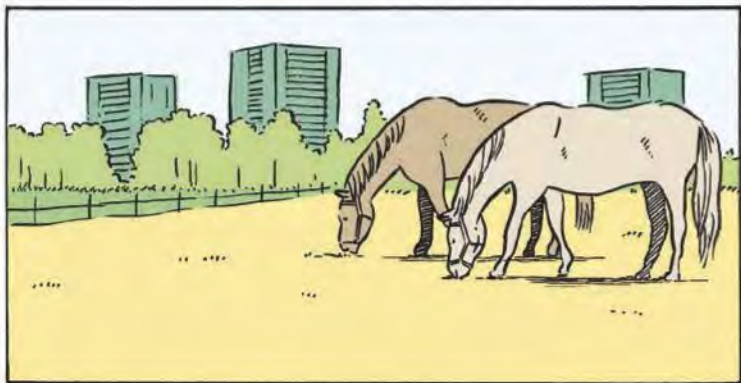

TIDEN MED "IKKE TRÅ PÅ GRESSET" ER FORBI...

... OG I DAG BRUKER BYFOLK PARKENE SOM SIN EGEN HAGE.

LØFTER VI BLIKKET ENDA LITT TIL, ER DET MANGE RESTAREALER SOM EGNER SEG.

DET KAN VÆRE OMRÅDER RUNDT BUSSTOPP, LANGS FORTAUSKANTER OG I BYENS MANGE SMÅ OG STORE MELLOMROM.

Å DYRKE PÅ TAK KAN VÆRE EN UTFORDRING. MEN ER TAKET BYGGET FOR PARKERING, ER DET EN YPPERLIG Plass FOR LANDBRUK. DET TÅLER MYE VEKT OG ER LETT TILGJENGELIG MED VEI.

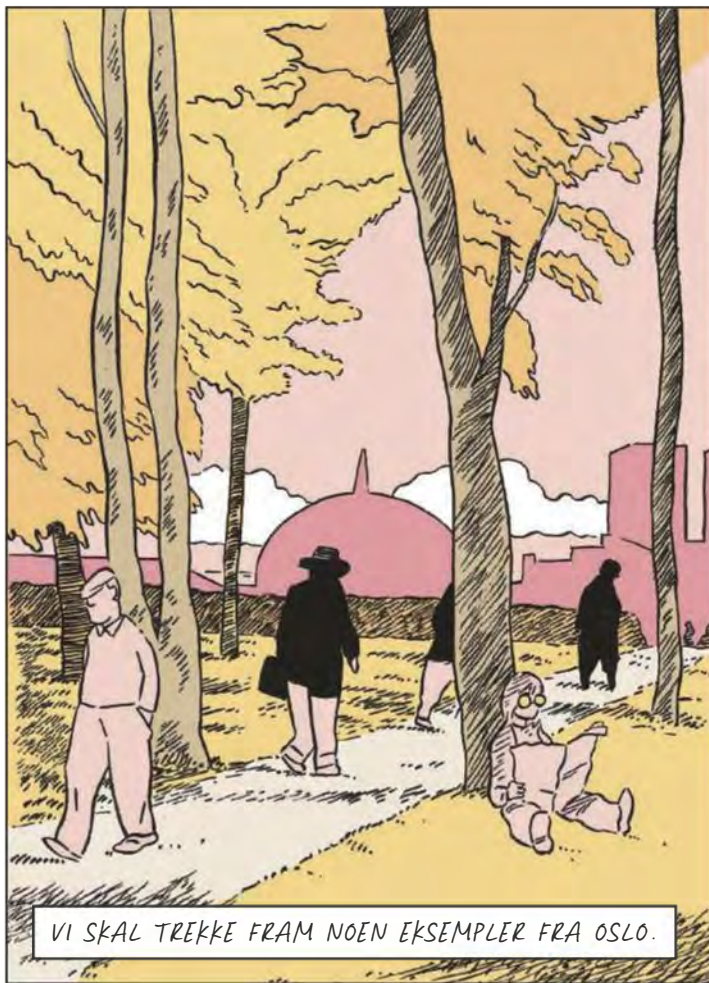

I TILLEGG FINS DET GODE ANLEDNINGER FOR Å TA I BRUK STEDER PÅ MIDLERTIDIGE VILKÅR. DET KAN VÆRE STEDER SOM SENERE SKAL UTVIKLES TIL BOLIGOMRÅDER, ELLER PlassER DER KOMMUNEN ØNSKER Å OPPGRADERE BYROMMENE.

MULIGHETENE ÅPNER SEG VED Å STUDERE BYEN OG DENS OMGIVELSER. PÅ DE NESTE SIDENE SKAL VI UTFORSKE FORSKJELLIGE TYPER BYROM OG SE HVA POTENSIALET ER FOR DYRNING DER.

LANDSKAPENE VI SKAL SE PÅ FINS I ALLE BYER, STORE SOM SMÅ.

VI SKAL TREKKE FRAM NOEN EKSEMPLER FRA OSLO.

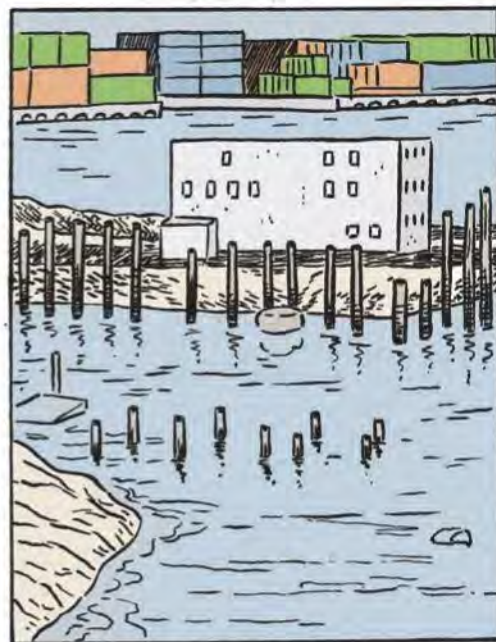
VI SKAL SNAKKE OM STEDENES SÆREGENMETER OG HVA SOM GJØR DEM INTERESSANTE SOM EMNER FOR LANDBRUK.

HVER Plass krever designløsninger som svarer til utfordringene ved å dyrke i byen.

EN BY ER I STADIG UTVIKLING, OG KAMPEN OM KVADRATMETERNE ER HARD. LIKEVEL FINNER VI RESTOMRÅDER HVOR DYRKING ER MULIG.

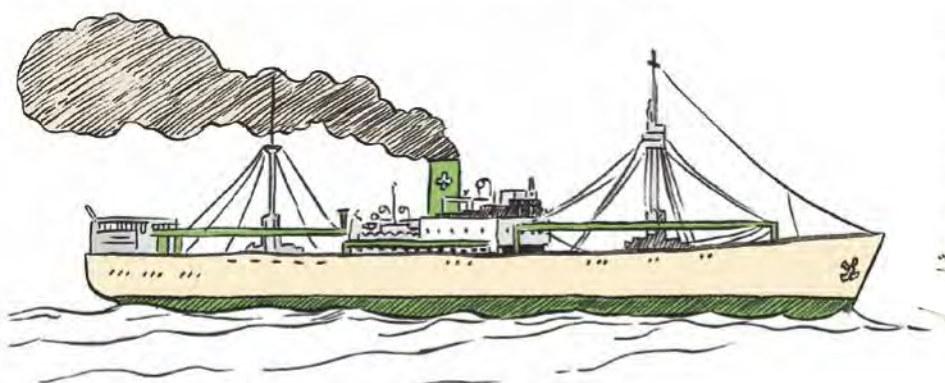
I OSLO ER HALVØYA SUKKERBITEN ET GODT EKSEMPEL PÅ ET SLIKT STED. DEN LIGGER BAK OPERAEN, KUN TI MINUTTERS GANGE FRA OSLO SENTRALBANESTASJON.

STEDET HAR EN RIK HISTORIE MED TRADISJONELL HAVNEINDUSTRI. EN AKTIV CONTAINERHAVN KAN SES PÅ ANDRE SIDEN AV FJORDEN.

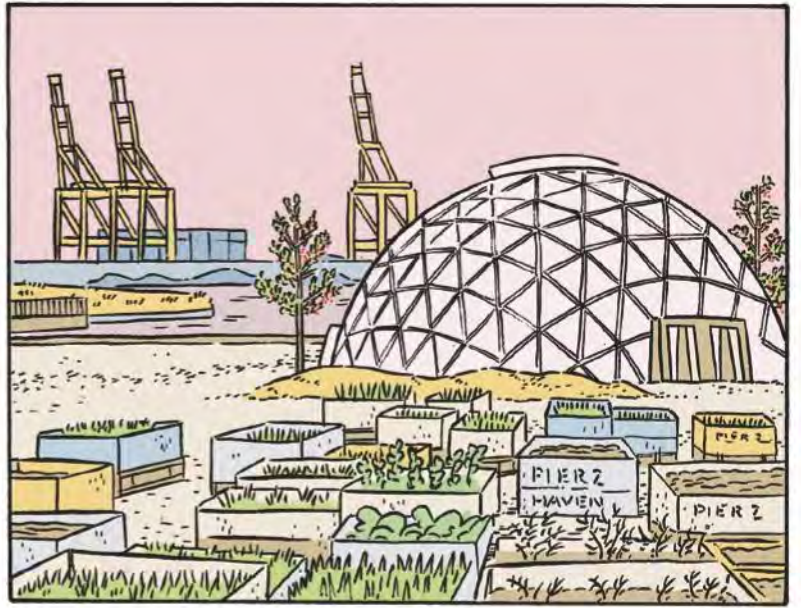

NAVNET SUKKERBITEN KOMMER FRA DET HVITMALTE ADMINISTRASJONSBYGGET TIL ET MEKANISK VERKSTED SOM PRODUSERTE DAMPSKIP, DAMPMASKINER OG DAMPLOKOMOTIV.

BYGGET BLE REVET I 2010. DET ER IKKE AVGJORT HVA GRUNNEN SKAL BRUKES TIL, OG DET VISER AT SELV I BJØRVIKA, HVOR HVER KVADRATMETER VAR PLANLAGT LENGE FØR UTBYGGINGEN STARTET, FINS DET OMRÅDER HVOR DYRKING ER MULIG.

SELV OM DET MESTE AV INDUSTRI FLYTTES UT AV BYEN TRENGER IKKE PRODUKSJONEN Å FØLGE ETTER. SOM VI HAR SETT FRA HELLAS, KAN DYRKING VÆRE EN MÅTE Å TA EIERSKAP TIL STEDER I BYEN SOM LIGGER BRÅKK.

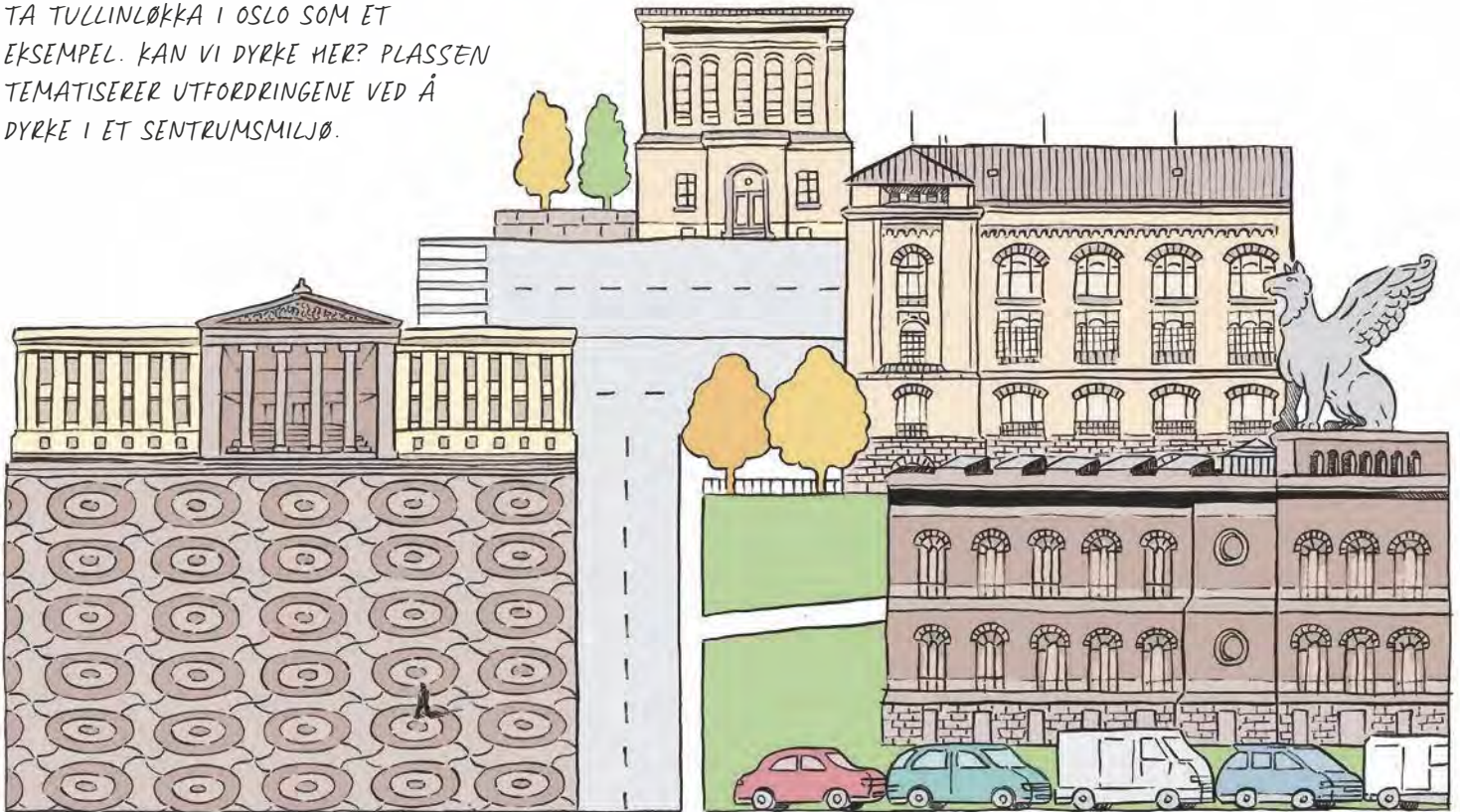
EKSEMPELET OVER ER HENTET FRA PIER 2 HAVEN I ÅRHUS. HER TOK EN GRUPPE DYRKERE I BRUK ET RESTOMRÅDE VED CONTAINERHAVNEN, HVOR MIDLERTIDIGE STRUKTURER SOM DRIVHUS OG PLANTEKASSER VAR TILLAT.

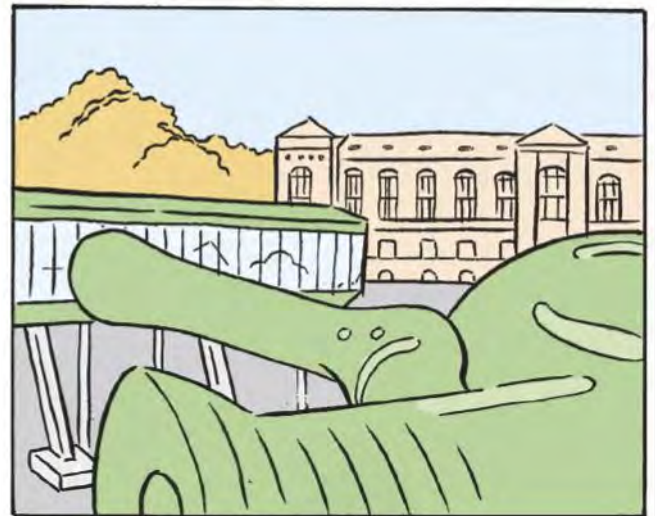
FOR HVEM EIER HAVNEN? ET MANGFOLD AV MENNESKER TREKKES MOT HAVET, HVER MED SINE INTERESSER. BLANT RESTAURANTER, FRIOMRÅDER, LUKSUSLEILIGHETER OG GRÅ RESTAREALER OPPSTÅR DET MANGE MØTER.

I ANDRE DELER AV BYEN ER IKKE UTVIKLINGSPRESSET SÅ STORT, OG VI HAR MANGE OMRÅDER SOM PÅ GRUNN AV REGULERINGER FÅR STÅ I FRED. PARKER OG SENTRUMSPLASSE ER INTERESSANTE STEDER FOR LANDBRUK.

TA TULLINLØKKA I OSLO SOM ET EKSEMPEL. KAN VI DYRKE HER? Plassen tematiserer utfordringene ved å dyrke i et sentrums miljø.

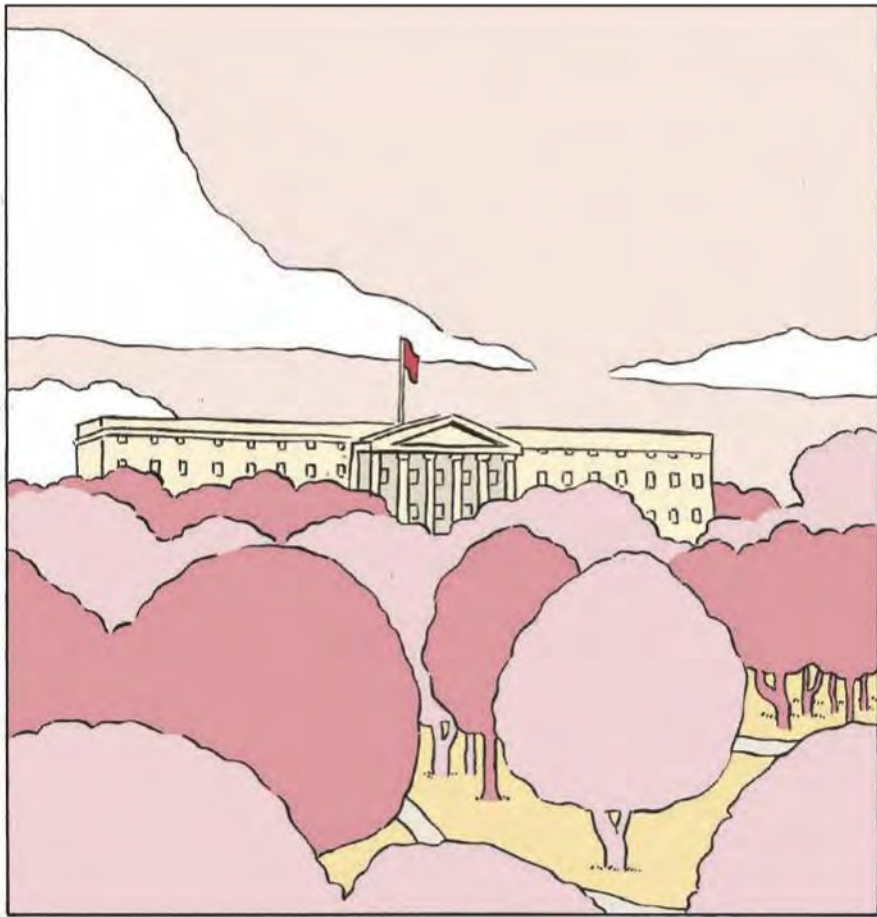

TULLINLØKKA ER EN STATSEID PARK MED EN MEKTIG TILSTEDEVÆRELSE AV HISTORISKE BYGG. VERN OG REGULERINGER BESKYTTER Plassen, MEN DET HAR IKKE HINDRET TULLINLØKKA I Å HA FLERFOLDIGE FUNKSJONER OPP GJENNOM ÅRENE.

HER HAR DET VÆRT IDRETTSPLASS, BENSINSTASJON, PARKERINGSPLASS OG MIDLERTIDIGE AKTIVITETER SOM UTSTILLINGER OG MARKEDER.

MANGE SENTRUMSPLASSE ER IKKE TILKNYTTET ET BOMILJØ MED EIERSKAP TIL Plassen. DET KAN GJØRE HAGEN SÅRBAR. SLOTTSPARKEN ER ET GODT EKSEMPEL PÅ EN PARK SOM "TILHØRER ALLE" OG DERFOR INGEN.

MED 11000 DAGLIGE FORBIPASSERENDE ER DEN IKKE NATURLIG TILKNYTTET ET BESTEMT NABOLAGSMILJØ.

SLOTTSPARKEN ER SPESIELL I EN NORSK KONTEKST. SLOTTET ER OMGITT AV EN PARK PÅ 225 MÅL, OG SKUER UTOVER OSLOS PARADEGATE KARL JOHAN. SOM OMRÅDE FOR URBANT LANDBRUK, ER SLOTTSPARKEN INTERESSANT AV FLERE GRUNNER.

SLOTTSPARKEN ER ET HISTORISK ANLEGG MED STORE RESSURSER OG MULIGHETER, TILKNYTTET ET FAGMILJØ MED ANSATTE GARTNERE.

PARKEN ER ET VIKTIG KULTURMILJØ SOM INNEHOLDER MANGE VERNEVERDIGE OG FREDEDE ELEMENTER.

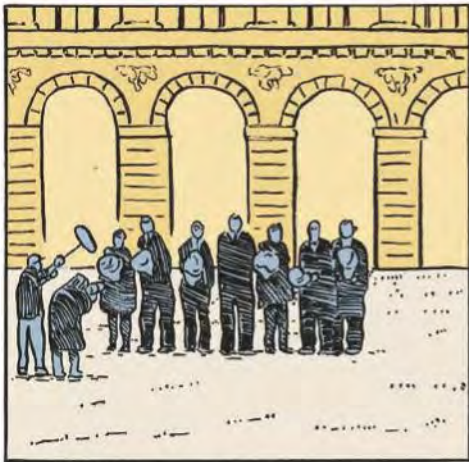
TULLINLØKKA OG SLOTTSPARKEN VISER AT DYRKING I ET VERNET OMRÅDE OMFATTER SPØRSMÅL SOM ER GYLDIGE I PARKER OGSÅ UTEFOR HOVEDSTADEN.

EN VERNET PARK HAR MANGE BRUKSBEGRENSNINGER. LIKEVEL ER REVERSIBLE TILTAK SOM DYR KING TILLATT.

MED ALL SIN HISTORIE OG SYMBOLISK REPRÆSENTERER PARKEN STATEN. DEN ER ET UTSTILLINGSVINDU HVOR NORGE KAN VISE SITT ENGASJEMENT FOR MILJØ OG SOSIAL UTVIKLING.

PÅ STARTEN AV 60-TALLET BLE SLOTTSPARKEN SAMLINGSPUNKT FOR UNGDOM SOM RØYKTE HASJ.

UTOVER TIÅRET BLE RUSMIDLENE HARDERE, OG POLITIETS BEHANDLING AV MILJØET LIKESÅ. I ÅRENE SOM FULGTE BLE DE RUSAVHENGIGE I OSLO JAGET FRA STED TIL STED. I DAG VELGER MYNDIGHETENE EN MYKERE LINJE.

DYR KING I BYEN HANDLER OM Å INTERAGERE MED DEN. HVORDAN KAN PARKER SOM OFFENTLIGE ROM GJENSPEILE VÅRE VERDIER SOM SAMFUNN?

OSLO ER EN STOR BY. FAKTISK EN AV EUROPAS STØRSTE I AREAL! GÅR VI UT AV SENTRUM OG UT I BYDELENE ER OSLO FULL AV GRØNNE LOMMER OG MELLOMROM.

DA AKER BLE SLÅTT SAMMEN MED OSLO I 1948 BLE DET TRADISJONSRIKE LANDBRUKET I KOMMUNEN OFFER FOR BYENS VEKST. MEN BLANDT NYUTBYGGEDE DRABANTBYER FIKK GARTNERVIRKSOMHETEN EN KRAFTIG OPPSVING. PÅ SLUTTEN AV 1950-TALLET VAR OSLO NORGES STØRSTE FRUKTPRODUSENT.

DE FLESTE GÅRDENE I AKER FIKK LANDOMRÅDER EKSPROPRIERT. NOEN BLE DELT OPP AV BØNDENE SELV OG SOLGT PRIVAT. MANGE BØNDER SATT IGJEN MED LITT JORD RUNDT HOVEDHUSET, OG KUNNE FORTSETTE MED LANDBRUK MIDT I DEN NYE BYEN.

BYEN HAR VOKST SEG TETTERE OG STØRRE TIÅR FOR TIÅR. MEN SELV I NYUTBYGGEDE OMRÅDER FINNER VI STEDER HVOR DYRKNING ER MULIG.

STØY, FORURENSING, FORLATT BEBYGGELSE? MØRKE BAKGÅRDER I STRENGT REGULERTE BOLIGOMRÅDER MED HØY UTNYTTESSESGRAD?

KLARER DU Å FORANKRE DYRKNINGSPROSJEKTET I ET LEVENDE LOKALSAMFUNN KAN DET OVERLEVE DE TØFFESTE FORHOLD.

TIL NÅ HAR VI FRAMHEVET VIKTIGHETEN AV BYROMMENES OFFENTLIGE KARAKTER.

MANGE NÆRMILJØMAGER DERIMOT, HAR KVALITETER FORDI DE ER DELVIS PRIVATE. ELLER SKAL VI HELLER KALLE DEM SEMIOFFENTLIGE?

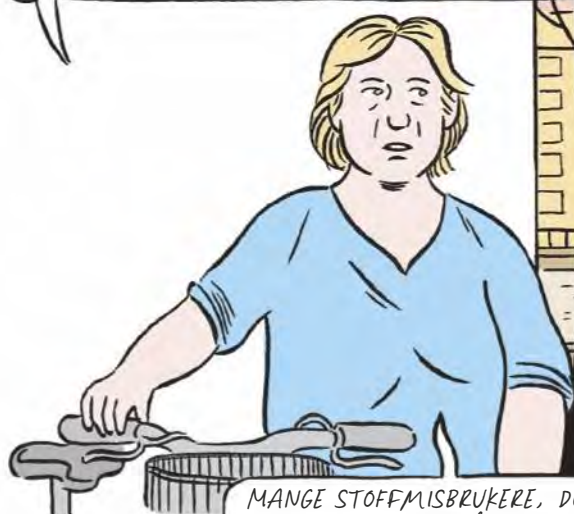
STYRKEN TIL ET SEMIOFFENTLIG ROM LIGGER NETTOPP I SPRANGET FRA UTENFOR TIL INNENFOR, I KOMBINASJONEN AV DET ÅPNE OG DET ADSKILTE.

NÆRMILJØMAGENS POTENSIALE LIGGER I Å TA I BRUK NABOLAGETS STORE OG SMÅ ROM. PÅ EN SLIK PLESS ER DET VIKTIG AT LOKALBEFOLKNINGEN INVITERES UTENFRA OG INN.

SAGENE TAKHAGE ER EN FRIVILLIG DREVET HAGE PLESSERT OVER BYDELENS SAMFUNNSHUS. OMRÅDET ER ALLTID ÅPENT, MEN KUN TILGJENGELIG VIA EN UTVENDIG TRAPP.

HELENE GALLIS, TIDLIGERE PROSJEKTLEDER FOR NETTVERKSORGANISASJONEN MAJOBO - MAT OG JORD DER DU BOR, FORTELLER OM URTEHAGEN, ET HAGEPROSJEKT I SENTRUM AV OSLO.

DET ER ET AV OMRÅDENE I BYEN SOM HAR FLEST SOSIALE UTFORDRINGER KONSENTRERT PÅ ETT STED, OG DET HAR UTEOMRÅDET HER BÆRT PREG AV I MANGE ÅR.

MANGE STOFFMISBRUKERE, DOPLANGING... BARNEHAGEN KAN IKKE LA BARNNA LEKE UTE PÅ GRUNN AV SPRØYTESPISSE I PARKEN.

ETTER LANG TIDS PLANLEGGING FIKK PROSJEKTET STØTTE FRA BYDELEN. KORT TID ETTER BLE HAGEN ETABLERT.

NABOER BLE MOBILISERT I EN KJEMPEDUGNAD, OG FORBIPASSERENDE SLANG SEG PÅ. I LØPET AV ÈN GLOVARM SOMMERDAG BLE HAGEN LAGET.

MANGE NABOER TRODDE IKKE DETTE VILLE GÅ OG SA «DU VERDEN, JEG HADDE IKKE TRODD DETTE SKULLE FÅ STÅ I FRED». DE HADDE VANSKELIG FOR Å TRO AT INGEN VILLE ØDELEGGJE DET. DET ER HELT MOTSATT!

NABOENE ER KJEMPEGIRA PÅ Å PASSE PÅ OG TA VARE PÅ DENNE HAGEN. FAMILIER KOMMER UT HIT, OG NABOLAGET TAR TILBAKE Plassen PÅ EN MÅTE SOM INKLUDERER ALLE.

JEG HÅPER AT ANDRE BYDELER FÅR OPP ØYNENE FOR AT NOE SÅ ENKELT OG SÅ RIMELIG SOM DETTE KAN SKAPE SÅ STORE ENDRINGER.

FRØYDIS STRØMME JØRVE ER MED Å DRIVE UNGDYRK PÅ AMMERUD. SIDEN 2020 HAR HAGEN ENGASJERT TENÅRINGER I SAMARBEID MED DEN LOKALE UNGDOMSKLUBBEN. SAMMEN MED KALBAKKENKLUBBEN OG RAVEN ROMSÅS UTGJØR DE "KLUBBHAGENE" I GRORUDDALEN.

TENÅRINGENE FORTELLER OM PRESSET DE OPPLEVER I "PRESTASJONSSAMFUNNET". HER ER DET LOV Å PRØVE OG FEILE.

JEG TROR AT DETTE ER EN FIN MOTVEKT TIL STRESSET I SKOLEN, HVOR ALT HANDLER OM HVA SOM SKJER DENNE MÅNEDEN, ELLER AT EKSAMEN KOMMER PÅ SLUTTEN AV SKOLEÅRET.

FOR TING GÅR LITT LANGSOMMERE HER. VI PLANTER TRÆR SOM BLIR FLOTTE OM 20 ELLER 200 ÅR. DET SETTER I GANG EN SAMTALE, OG VI TILLATER OSS Å VÆRE LITT POMPØSE.

VI HAR MYE Å GÅ PÅ FØR VI KLARER Å TA EIERSKAP TIL DET OFFENTLIGE BYROMMET.

NÅR DU BOR I EN BY SÅ ER VI SÅ VANT TIL AT ALT ER REGULERT.

MEN VANLIGE FOLK KAN VÆRE MED PÅ Å FORME BYEN, OG UNGDOMMENE ERFARER AKKURAT DET.

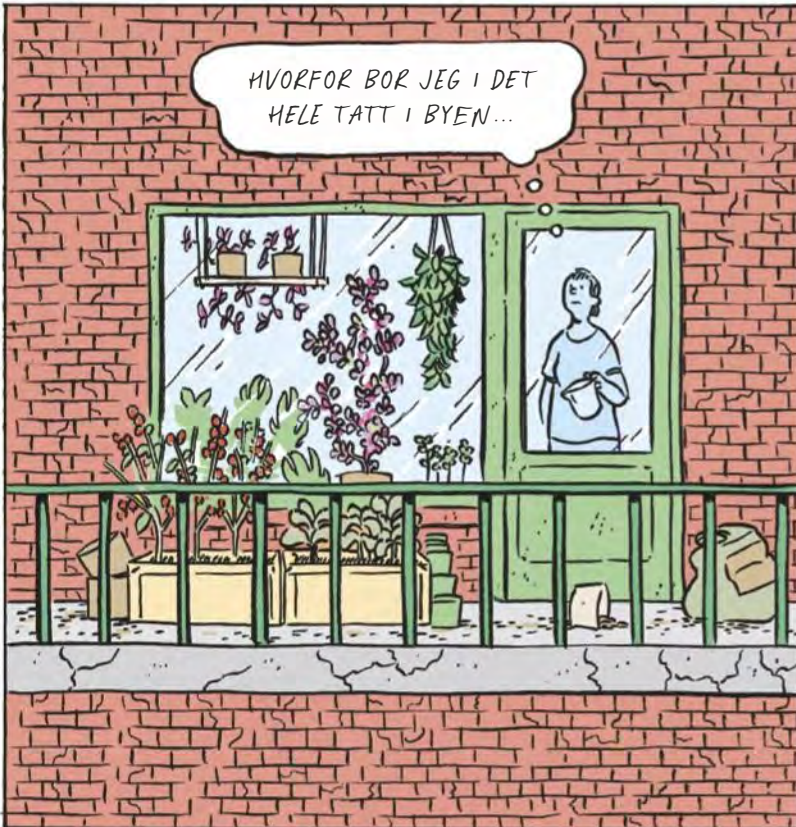

TIL TROSS FOR FELLESSKAPET ILDSJELER SOM FRØYDIS ER MED PÅ Å LAGE, KAN MANGEL AV KOLLEGIALT DRIV GJØRE JOBBEN LITT ENSOM NOEN GANGER. HUN FORTELLER OM MYE VELVILJE OG ENTUSIASME FRA KOMMUNEN, MEN FÅ LØNNSMIDLER OG USIKKER FINANSIERING GJØR PROSJEKTET SÅRBART.

FRØYDIS PEKER PÅ NOEN UTFORDRINGER VED
Å DRIVE LANDBRUK I BYEN. DET KREVER
UTHOLDENHET Å SKAFFE NOK PENGER OG
SAMARBIEDSPARTNERE. MEN DET ER MANGE
MENNESKER SOM GÅR MED ET ØNSKE OM Å
BRUKE BYEN DE BOR I TIL Å DYRKE.

DET ER BARE SÅ MYE I HVERDAGEN VÅR SOM HOLDER OSS FRA Å FÅ SKITT UNDER NEGLENE.

KJENNER DU DEG IGJEN I NOEN AV DISSE
KARÅKTERENE?

ARBEIDET MED Å FINNE MENNESKENE OG ETABLERE EN HAGE ER KREVENDE, OG VEIEN DIT MANGESLUNGEN.

I EN GRUPPE HVOR ALLE HAR ULIKE FORUTSETNINGER OG KOMPETANSE ER DET VIKTIG Å AVKLARE FORVENTNINGER. LYTT TIL ANDRE OG VÆR TYDELIG PÅ HVA DU KAN BIDRA MED.

FORDEL ROLLENE SÅ GODT DERE KAN, SLIK AT DERE FÅR MENTET UT KOMPETANSEN SOM FINS I GRUPPA. NOEN VIL BRUKE LITT TID PÅ Å FINNE UT HVA DEN ER, MENS ANDRE HAR KANSJIE ERFARINGER FRA LIGNENDE PROSJEKTER TIDLIGERE.

SAMTIDIG ER DET VIKTIG Å RULLERE PÅ OPPGAVENE, SELV I STARTFASEN. DA BLIR GRUPPA MINDRE SÅRBAR FOR UTSKIFTNINGER.

EN GRUPPE TRENGER IKKE VÆRE FULLSATT AV MEDLEMMER FRA BEGYNNELSEN AV. KANSJIE OPPDAGER DU NOEN STØTTESPILLERE UNDERVEIS I PLANLEGGINGEN. SLIK KAN DET DUKKE OPP RESSURSER DERE IKKE VISSTE OM.

ER DERE EN ÅPEN OG SØKENDE GRUPPE KAN NYE OG POTENSIELT FRUKTBARE SAMARBEID OPPSTÅ PÅ VEIEN. DET ER OPP TIL DERE SOM INITIATIVTÅKERE Å SE MULIGHETENE OG SKAPE ET FELLES ENGASJEMENT. DET FINS FOLK I KOMMUNEN OG I CIVILSAMFUNNET SOM BARE VENTER PÅ Å FÅ BLI MED!

DE FLESTE PROSJEKTER STARTER MED EN IDÉ ELER VISJON.

DET ER ET OMFATTENDE SPØRSMÅL, DERFOR ER DET LURT Å STARTE MED DET MEST ELEMENTÆRE.

HVA ER VÅR DRØM?

HVORDAN FINNER VI EN TOMT?

INNEN GRUPPA SETTER I GANG MED Å LETE ETTER ET STED Å DYRKE MÅ DERE BLI ENIGE OM HVILKE BEHOV TOMTEN SKAL DEKKE.

AMBISJONSNIVÅET KAN JUSTERES ETTERHVERT SOM DERE OPPARBEIDER DERE SELVTILLITT I GRUPPA.

HVILKEN INFRASTRUKTUR MÅ PÅ PLESS?

HVORDAN SKAPER VI ET INKLUDERENDE TILTAK SOM HELE NABOLAGET KAN TA DEL I?

HVILKE DESIGNLØSNINGER KAN VÆRE MED PÅ Å GJØRE PROSJEKTET VÅRT SPENNENDE?

HAGEGRUPPA I URTEGATA BRUKTE NESTEN TO ÅR PÅ Å NAVIGERE I ET VILLNISS AV BYRÅKRATI, REGULERINGER OG STØTTEORDNINGER FØR FØRSTE SPADETAK BLE SATT I DEN TILKJØRTE JORDA.

ALT DETTE, OG VI HAR IKKE ENGANG BEGYNT Å SNAKKE OM HVILKE PLANTER VI SKAL DYRKE.

HVILKEN ORGANISASJONSFORM PASSER OSS?

HVORDAN SKAFFER VI NOK PENGER OG POLITISK STØTTE?

LYTTER DERE TIL ANDRES ERFARINGER BLIR VEIEN TIL MÅLET STRAKS MER OVERSIKTLIG.

SJANSENE FOR Å LYKkes ØKER MED GODE FORBEREDELSE.

DET ER MANGE MÅTER Å FINNE EN PASSENDE TOMT. KANSKJE HAR DIN GRUPPE SETT SEG UT EN GRØNN FLEKK I NABOLAGET.

ELLER EN GRÅ, FOR DEN DEL.

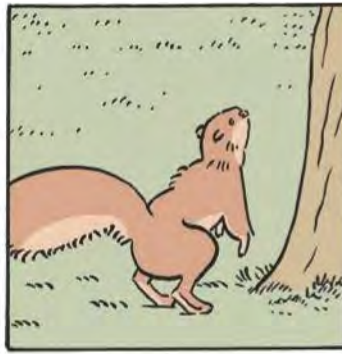

NOEN STEDER ER TILTALENDE FORDI DE ER UKOMPLISERTE OG PRAKTISKE.

MEN IKKE OVERSE DE SMIRKLETE OG VELEGANTE Plassene, DE KAN OGSÅ VÆRE ET GODT UTGANGSPUNKT FOR ET SPENNENDE PROSJEKT.

DET ER MANGE SPØRSMÅL SOM MELDER SEG I MØTE MED EN TOMT. DEN HAR MANGE STYRKER OG SVAKHETER SOM DET ER VIKTIG Å ANALYSERE.

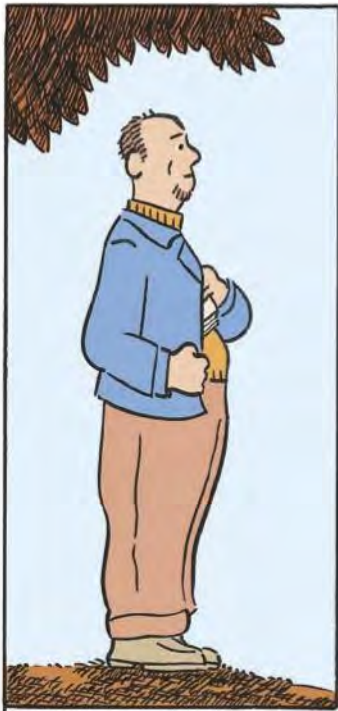

HVILKE MULIGHETER FINS PÅ STEDET?

HVILKE TRUSLER BØR DU VÆRE BEVISST?

HAR STEDET NOEN SÆREGENHETER DU BØR TA HENSYN TIL? NOEN KVALITETER DET ER VERDT Å BYGGE VIDERE PÅ? VI KAN NÆRME OSS SVARENE PÅ DISSE SPØRSMÅLENE VED Å KARTLEGGE STEDETS SÅKALTE MYKE OG HARDE FORHOLD.

DET MYKE KAN HANDLE OM STEDETS HISTORIE OG HVORDAN BYEN OG NABOLAGET BRUKER OG FORSTÅR Plassen.

HVILKE REGULERINGER SOM GJELDER I OMRÅDET ER OGSÅ VIKTIG Å ANALYSERE, FOR DE LEGGER FØRINGER PÅ FREMTIDIGE AKTIVITETER.

DE HARDE FORHOLDENE DREIER SEG OM DET KONKRETE. DU KAN SE PÅ TOMTENS STØRRELSE, TILGJENGELIGHET, OG PÅ HVORDAN STIER, VEIER OG OMKRINGLIGGENDE BYGNINGER PÅVIRKER BRUKEN AV OMRÅDET.

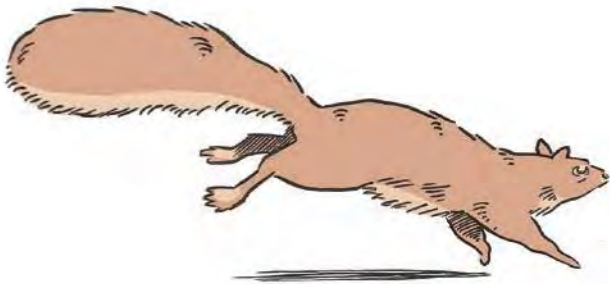

VEL SÅ VIKTIG ER DE KLIMATISKE FORHOLDENE. SOL, SKYGGE, VIND OG NEDBØR ER NATURLIGVIS AVGJØRENDE.

ER DU VED KYSTEN ELLER I INNLANDET? I ET FORSTADSDISTRIKT ELLER I ET URBANT OMRÅDE?

SNAKK MED FOLK I NÆRMILJØET OM VÆR OG VIND VED TOMTEN. KANSJE FINNER DERE NOEN MED VERDIFULL KUNNSKAP OM FORHOLDENE I OMRÅDET. HAR NOEN DYRKET DER FØR?

ET SØRVENDT, HELLENDE AREAL ER IDEELT Å DYRKE PÅ. NATURLIG DRENERING SØRGER FOR EN GODT OPPVARMET JORD OG EN LANG VEKSTSESONG.

HAR TOMTEN TILGANG TIL VANN?

FINS DET ET BIOLOGISK MANGFOLD PÅ Plassen DET ER VIKTIG Å TA VARE PÅ?

ER FORURENSNING ET PROBLEM?

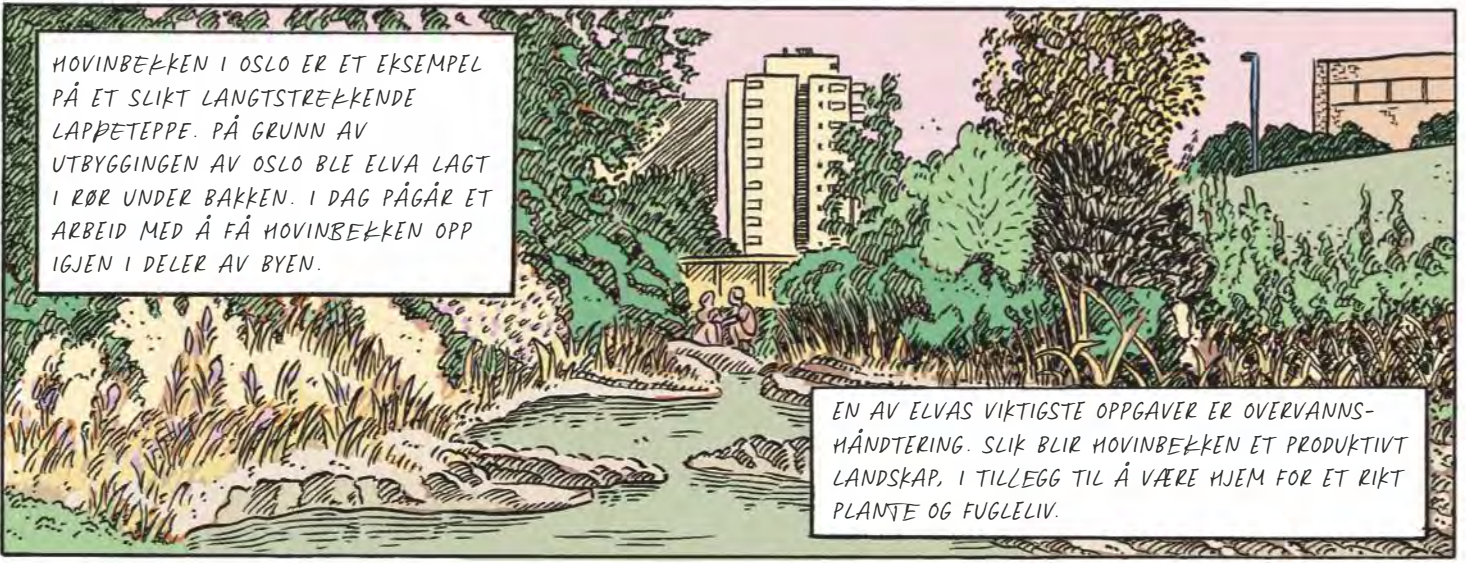
KARTLEGGINGEN VIL GI SVAR PÅ HVORDAN OMRÅDET KAN DELES INN. HVOR PASSER DET BEST Å HA DYRKNINGSOMRÅDENE? FELLESAREAL? PRYDVEKSTENE? ER TOMTEN VINDFULL KAN DYRNING BLI VANSKELIG. NOE VIND KAN DEMPES MED BEPLANTING.

FOR DET VIKTIGSTE ER AT TOMTEN DERES HAR SOL! VELDIG MANGE ANDRE FORMOLD KAN DERE GJØRE NOE MED. SELV OM DET FRISTER MED KVELDSSOL TIL LANGE ARBEIDSDAGER, ER SEKS TIMER SOL FRA MORGENEN AV BEST FOR VEKSTEN.

NATUREN BRYR SEG IKKE OM OPPGRENSNINGER, OG EN BY BESTÅR AV HUNDREVIS AV SMÅ OG STORE LANDSKAP. ALLE DISSE FLEKKENE AV LIV ER BUNDET SAMMEN I EN SÅKALT «GRØNN INFRASTRUKTUR»: HUNDREVIS AV SYNLIGE OG USYNLIGE VEIER, KORRIDORER OG BROER SOM SAMMEN UTGJØR EN KJEDE AV LIV. PÅ DEN MÅTEN ER HAGEFLEKKEN DIN ULØSLIG KNYTTET TIL BYENS ØKOSYSTEM.

HOVINBEKKEN I OSLO ER ET EKSEMPEL PÅ ET SLIKT LANGTSTREKKENDE LAPPETEPPE. PÅ GRUNN AV UTBYGGINGEN AV OSLO BLE ELVA LAGT I RØR UNDER BAKKEN. I DAG PÅGÅR ET ARBEID MED Å FÅ HOVINBEKKEN OPP IGJEN I DELER AV BYEN.

EN AV ELVAS VIKTIGSTE OPPGAVER ER OVERVANNSHÅNDTERING. SLIK BLIR HOVINBEKKEN ET PRODUKTIVT LANDSKAP, I TILLEGG TIL Å VÆRE HJEM FOR ET RIKT PLANTE OG FUGLELIV.

DITT LANDBRUKSPROSJEKT, STORT ELLER LITE, BLIR EN DEL AV DETTE NETTVERKET. DERFOR ER DET VIKTIG Å SETTE SEG INN I ARTSLIVET PÅ Plassen DIN OG FASILITERE FOR DET MANGFOLDET SOM FINNES DER. PÅ ARTSDATABANKEN.NO FINNER DU OVERSIKT OVER HVILKE ARTER SOM ER OBSERVERT I OMRÅDET, OG OM DE ER TRUET ELLER LIVSKRAFTIG.

Lomvi:
Kritisk
truet!

Brennesle:
Livskraftig!
Næring til
kompost

Rynkerose:
fremmedart!

Snakk med ornitologisk
forening.

Fiskemåke:
nært truet.
Hekker her?

Gresshoppe:
skade eller nyttedyr?

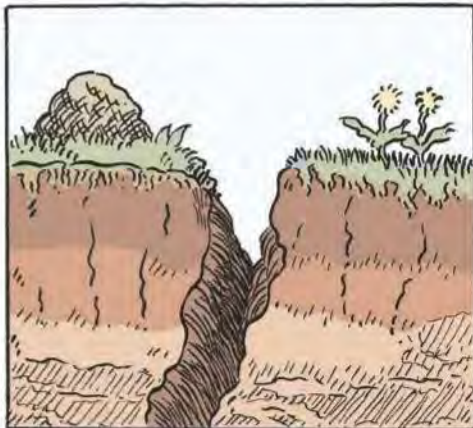
Trussel mot
naturmangfoldet.

ARTSDATABANKEN DEKKER BÅDE FUGLELIV, PLANTER OG INSEKTER.

JORD SPILLER EN FUNDAMENTAL ROLLE I Å SKAPE ET BÆREKRAFTIG LANDBRUK. GOD JORD ØKER DET BIOLOGISKE MANGFOLDET I BYEN OG BINDER CO².

DYR KING KREVER GODT JORDSMONN. DET ER VANSKELIG Å OPPDRIVE I EN BY, UANSETT HVOR DYPT DU GRAVER.

JORDEN HER ER OFTE STERKT FORURENSET, OG MEST SAMNSYNLIG FINNER DU BARE EN BLANDING AV FYLLMASSE, ASFALT OG PUKK.

FORURENSING ER IKKE DET ENESTE DU MÅ TENKE PÅ. DET FINS MANGE TILTAK DU KAN GJØRE FOR Å FORBEDRE JORDEN DIN. JORDA MÅ HA RETT TEMPERATUR OG VÆRE PASSE FUKTIG. LEIREAKTIG JORD FORBLIR KALD OG VÅT TIL LANGT UTPÅ VÅREN. DET HEMMER VEKSTEN PÅ ALT UNNTATT UGRESS, SOM TRIVES I VÅT JORD. VINTRENE VÅRE BLIR MER OG MER REGNTUNGE, OG SANDHOLDIG JORD VIL TÅLE MER NEDBØR.

Grav noen hull på de laveste delene av området, og kjenn etter om jorda er for våt. Er den det må tomten dreneres!

Tiltak mot forurensing: fiberduk!

Bland inn organisk materiale for å øke jordas biologiske mangfold

Biokull!

Dekk jorda med høgeavfall (gressklipp, løv, grillkull). Hjelper å holde en jevn temperatur og hindrer ugress i å vokse!

I ET ØKO SYSTEM HENGER ALT SAMMEN MED ALT. Å JOBBE MED JORDA LÆRER OSS Å SE NATURENS PROSESSER, DENS SYKLUSER OG HVORDAN VI ER EN DEL AV DEN.

DESSVERRE GÅR MYE GOD JORD TAPT NÅR BYEN UTVIKLES OG DYKKBAR MARK BLIR BYGGET IGJEN. MEN DET FINS TILTAK SOM SELV I LITEN SKALA VIL UTGJØRE EN FORSKJELL.

ET LANDBRUKSPROSJEKT KAN ENKELT PRODUSERE JORD SELV. DET GJØR DERE VED Å ETABLERE EN JORDFABRIKK.

DERE KAN SAMLE INN KOMPOST OG PRODUSERE NY JORD AV DEN, SOM IGJEN KAN LEVERES TIL ANDRE DYRKNINGSSTEDER.

ET DYRKNINGSPROSJEKT MIDT I BYEN ÅPNER IKKE BARE OPP FOR MULIGHETEN TIL Å LEVERE KORTREISTE RÅVARER TIL OMRINGLIGGENDE KJØKKEN.

JORD + KOMPOST + VARME = NY, NÆRINGSRIK JORD.

SOM JORDPRODUSENT BLIR DERE EN RESSURS FOR ALLE I BYEN, OG EN AKTIV DELTAKER I HELE KRETSLØPET.

FORESTILL DEG HVOR MYE KOMPOST SOM GENERERES AV SPISESTEDENE I NÆRHETEN. DET MÅ VÆRE TONNEVIS!

NÅR DERE HAR SETT DERE UT EN TOMT, STARTER ARBEIDET MED Å FÅ OVERSIKT OVER HVILKE LOVER OG REGLER SOM GJELDER PÅ OMRÅDET, HVILKEN ORGANISASJONSFORM SOM PASSER DERES PROSJEKT, OG HVORDAN DERE KAN SØKE OM PENGER TIL ETABLERING OG DRIFT.

KREVER PLANEN DIN EN BYGGESØKNAD?

HVA ER EN BYGGESØKNAD?

HVILKEN FORMÅL ER TOMTEN REGULERT FOR?

EH...

ER NATUREN PÅ STEDET BESKYTTET AV VERNEBESTEMMELSER?

HÆ, UTREDNING??

HVILKEN HVA SA DU?

DETTE VIRKER JO HELT HÅPLØST!

VIL PROSJEKTET DERES KOMME I KONFLIKT MED KOMMUNENS PLANER FOR OMRÅDET?

FORTVIL IKKE! PÅ DE NESTE SIDENE SKAL VI TA EN RASK KIKK PÅ DET ALLER VIKTIGSTE DERE MÅ HUSKE PÅ I MØTE MED BYRÅKRATIET.

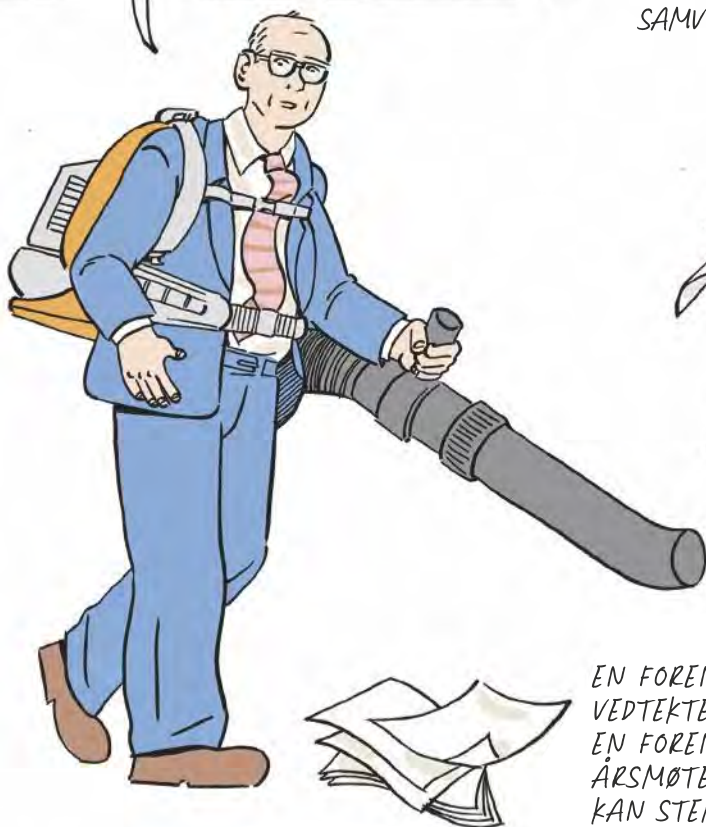
ETABLER EN GOD KONTAKT MED KOMMUNEN! DET KAN FREMSTÅ TETT OG UGJENNOMTRENGELIG, MEN I KOMMUNEN FINS DET PERSONER SOM HAR SOM JOBB Å HJELPE DEG. VI TAR EN RASK TUR INNOM OG SNAKKER MED DEM!

OKEI, DET ER IKKE EN HELT KORREKT GJENGIVELSE, MEN DET ER IKKE SÅ KOMPLISERT SOM MAN SKULLE TRO.

VI MÅ IKKE GLEMME Å SNAKKE OM ORGANISASJONSFORM. VELG EN ORGANISASJONSFORM SOM PASSER DIN GRUPPE. EN ORGANISASJON FORDELER ANSVAR OG GJØR SAMARBEIDET MED GRUNNEIER OG KOMMUNE ENKLERE.

DERE FINNER SELV UT HVILKEN TYPE SOM PASSER PROSJEKTET BEST. DE FLESTE VELGER Å ETABLERE EN FORENING. SKAL DERE DRIVE NÆRING, KAN KANSKJE ET SAMVIKKE ELLER AKSJESELSKAP VÆRE GODT EGNET.

EN FORENING VELGER ET STYRE OG ET SETT MED VEDTEKTER SOM BESTEMMER FORMÅLET MED DRIFTEN. EN FORENING HAR MEDLEMMER MED STEMMERETT. ÅRSMØTET ER ØVERSTE ORGAN HVOR MEDLEMMENE KAN STEMME FRAM ENDRINGER I VEDTEKTENE.

EN FORENING KAN ENKELT SØKE OM ØKONOMISK STØTTE FRA FOND OG STIFTELSE. DET FINS MANGE STEDER DERE KAN SØKE OM PENGER, OG SJANSENE ER GODE FOR Å FÅ TILSKUDD. I EN GRUPPE FINS DET ALLTID EN SOM TAR DEN SØKNADSJOBEN MED GLEDE!

BÅDE KOMMUNEN, FYLKESKOMMUNEN OG MILJØ-DIREKTORATET HAR TILSKUDDSORDRINGER ØREMERKET URBANT LANDBRUK. DERE KAN TIL OG MED FÅ STØTTE TIL UTREDNINGSARBEIDET.

DET FINS EN MENGDE PRIVATE STIFTELSE SOM UTLYSER STIPENDER ÅRET GJENNOM, SOM SPAREBANKSTIFTELSEN OG BERGESENSTIFTELSEN. SPLEISELAG OG CROWDFUNDING ER OGSÅ EN MULIGHET.

NOEN HAGELAG SAMLER INN STARTKAPITAL GJENNOM EN MEDLEMSAVGIFT. FOR Å SKAPE ET INKLUDERENDE PROSJEKT, KAN DET DERIMOT VÆRE LURT Å UNNGÅ AVGIFTER I STARTFASEN.

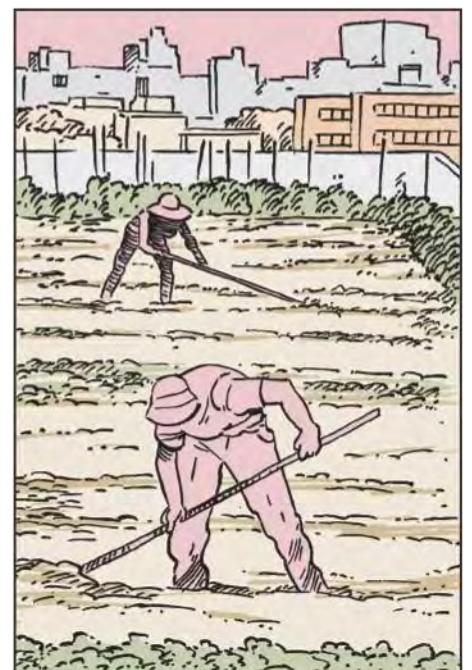
PROSJEKTETS PLASSERING VIL HA BETYDNING FOR DEN FINANSIELLE OPPFØLGINGEN. DRIVER DERE ET PROSJEKT PÅ OFFENTLIG GRUNN, ER DET RIMELIG AT KOMMUNEN DEKKER KOSTNADENE TIL OPPARBEIDING AV PLANTEFELT OG DIVERSE BYGGETILTAK.

KANSKJE KOMMUNEN ATTPÅTIL ER VILLIG TIL Å LØNNE EN GARTNER SOM SPARKER I GANG AKTIVITETEN.

NAV KAN GI BIDRAG TIL AKTIVISERING OG ARBEIDSTRENING.

LAG ET BUDSJETT MED TYDELIGE OPPDELTE TRINN. DA BLIR DET ENKLERE Å GJØRE VURDERINGER UNDERVEIS OG JUSTERE MÅLSETNINGENE.

ETABLERINGSFASEN ER OFTE PREGET AV OPTIMISME, ENGASJEMENT OG VELVILJE. DRIFTSFASEN ER MER KREVENDE.

IKKE ALLE ØNSKER VIL GÅ I OPPFYLLELSE!
NØKKELEN ER Å KUNNE TILPASSE SEG DE
UTFORDRINGENE OG MULIGHETENE SOM
DUKKER OPP UNDERVEIS.

MYE SKAL KLAFFE - DU SKAL HA TILLATELSE
OG KOORDINERE ALLE SLAGS KOMMUNALE
FORETAK OG INSTANSER. GRUPPA SKAL
HOLDE ENTUSIASMEN VARM.

FØR MAN KOMMER TIL
DEN GØYESTE FASEN...

LAGE ET STED.

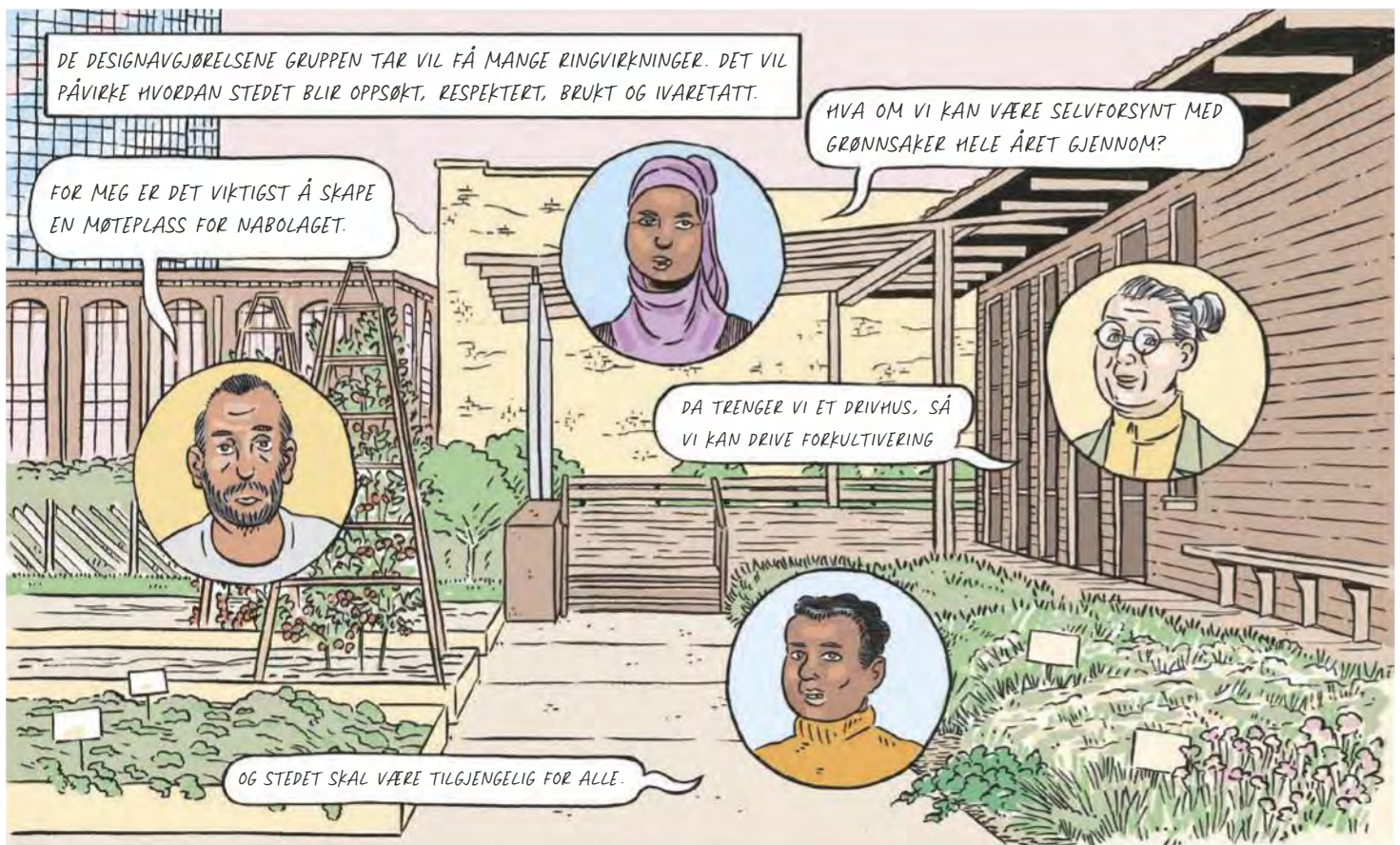
OG PÅ ET OFFENTLIG STED ER
DET MANGE HENSYN Å TA.

TOMTEN ER KLAR OG DERE ER I
GANG MED Å OPPARBEIDE DEN MED
SKIKKELIG JORD. DERE HAR SKAFFET
PENGESTØTTE, OG EN PASSENDE
ORGANISASJONSFORM ER ETABLERT.

NÅ GÅR PROSJEKTET OVER I EN SPENNENDE FASE. DERE SKAL NÅ KLE PÅ TOMTEN, OG FORME ET INNHOLD SOM GJENSPEILER OG FASILITERER DERES ØNSKER OG MÅLSETNINGER FOR PROSJEKTET.

DET BLIR MYE ARBEID PÅ STEDET. I UKEVIS SKAL DERE BYGGE OG SNEKRE, DISKUTERE OG FORMANDLE. SAMMEN SKAL DERE TA MANGE VALG, OG GRUPPEN SKAL KOMME FRAM TIL FELLES LØSNINGER PÅ PROBLEMER DERE IKKE VISSTE AT DERE HADDE.

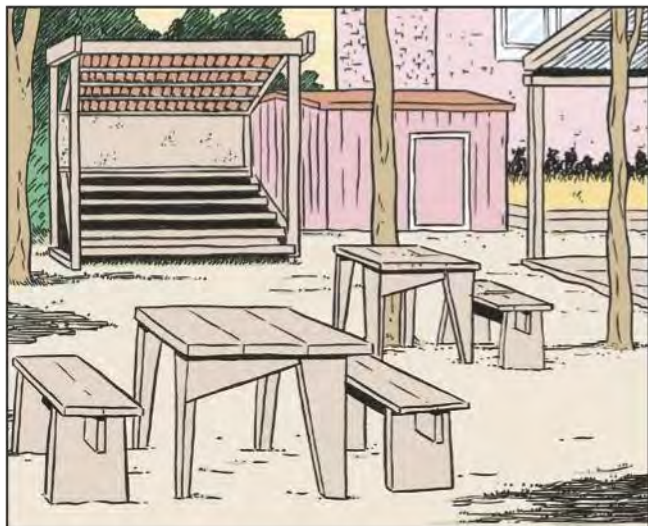
I STARTEN AV BOKA SNAKKET VI OM VIKTIGHETEN AV Å SKAPE ET PROSJEKT SOM UTVIDER DET OFFENTLIGE ROMMET.

MANGE PLANTEFELT I BYEN BEFINNER SEG INNENFOR INNGJERDEDE OMRÅDER. MEN DET ER FLERE MÅTER Å SKAPE EN TRYGG, GRØNN OASE I BYEN PÅ.

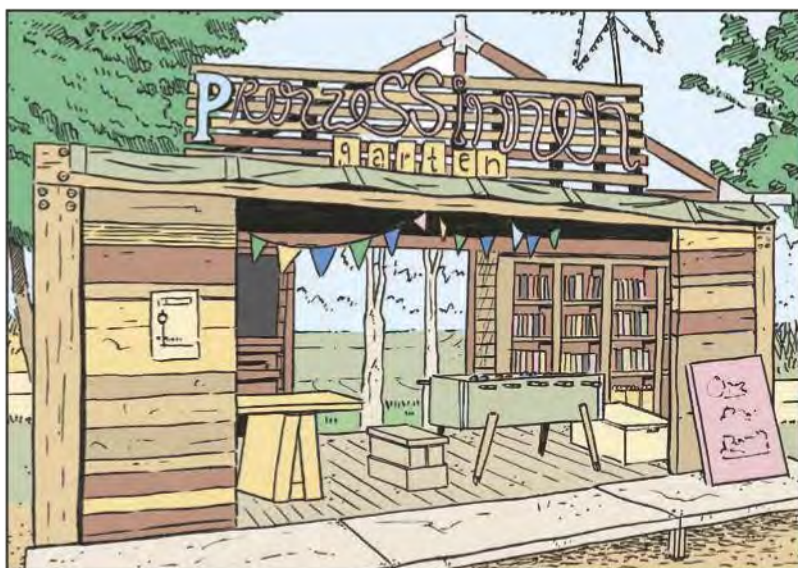

AVGRENSNINGER TRENGER IKKE GJØRES MED GJERDER. MED GODE DESIGNLØSNINGER KAN OMRÅDET SKJERMES VED HJELP AV STEDETS ARKITEKTUR OG LAYOUT. TENK PÅ DET SOM TERSKLER HELLER ENN INNGJERDINGER. LANDBRUK I BYEN BØR HA SOM MÅL Å SKAPE FLERE OFFENTLIG ROM, IKKE PRIVATISERE DEM.

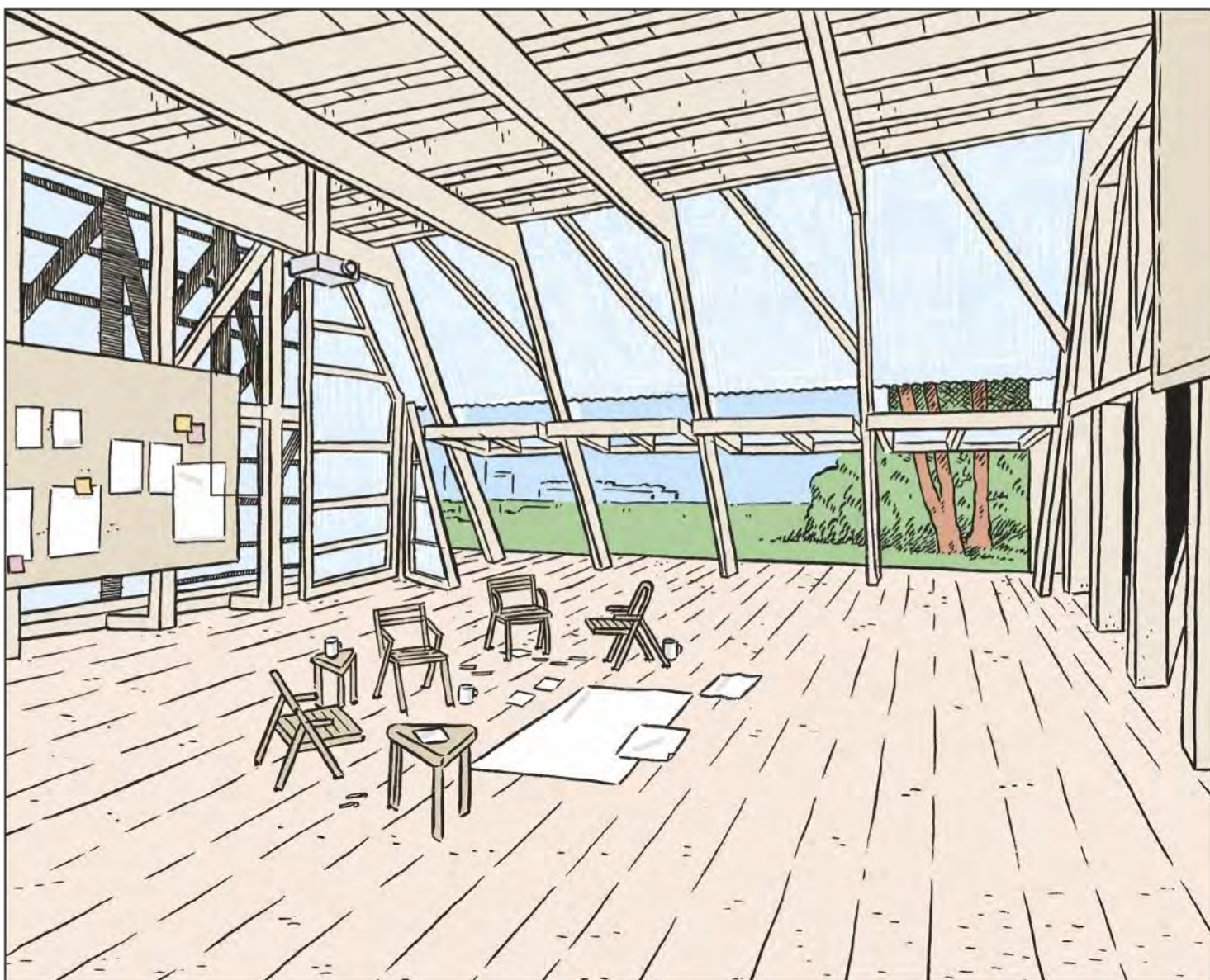
PÅ DE FØLGENDE SIDENE SKAL VI SNAKKE LITT OM DESIGN OG HVILKE FØLGER GRUPPENS VALG VIL FÅ FOR PROSJEKTETS ESTETIKK.

GOD DESIGN TRENGER IKKE Å ROPE ETTER OPPMERKSOMHET, MEN DET LEDER OPPMERKSOMHETEN MOT HVA PROSJEKTET ØNSKER Å OPPNÅ.

SUMMEN AV ELEMENTENE VIL UTGJØRE PROSJEKTETS ARKITEKTONISKE UTTRYKK OG IDENTITET. HER ER DET UANTE MULIGHETER! MATCHER FANTASIEEN KOMPETANSEN I GRUPPA, KAN AMBISJONSNIVÅET HEVES DERETTER.

DERE HAR KOMMET SAMMEN FOR Å DYRKE. HVA MED ET STED Å KOMPOSTERE, FERMITERE, LAGE MAT, KULTIVERE, UNDERVISE? PROSJEKTET DERES KAN BESTÅ AV ALT FRA HELT ENKLE ELEMENTER TIL AMBISIØSE BYGGVERK.

VI SKAL SNAKKE LITT OM DE ULIKE ELEMENTENE EN HAGE KAN BESTÅ AV. DYRKNINGSFELT, STIER OG AVGRENSINGER UTGJØR DE MEST GRUNNLEGGENDE BESTANDDELENE. VI STARTER MED PLANTEKASSEN, OGSÅ KALT EN PALLEKARM.

PALLEKARMEN ER BÅDE ELSKET OG UTSKJELT. DE ER ENKLE Å INSTALLERE. DETTE ER ET TYPISK "REVERSIBELT TILTAK" SOM ER ENKELT Å FÅ KOMMUNEN MED PÅ.

EN PALLEKARM KAN Plasseres NÆRMEST HVOR SOM HELST. DERFOR HAR DEN OGSÅ ET FRYNSETE RYKTE.

MEN MED LITT OPPMERKSOMHET OG KUNNSKAP KAN RESULTATET AV "REVERSIBELT TILTAK" BLI BÅDE BRA OG PENT. EN PALLEKARM ER IKKE EN BARE EN PALLEKARM! DEN KAN BYGGES SOM EN DEL AV ET OPPHOLDSOMRÅDE, ELLER MARKERE EN TERSKEL ELLER EN GANGSTI. MØNSTER ER STIKKORDET!

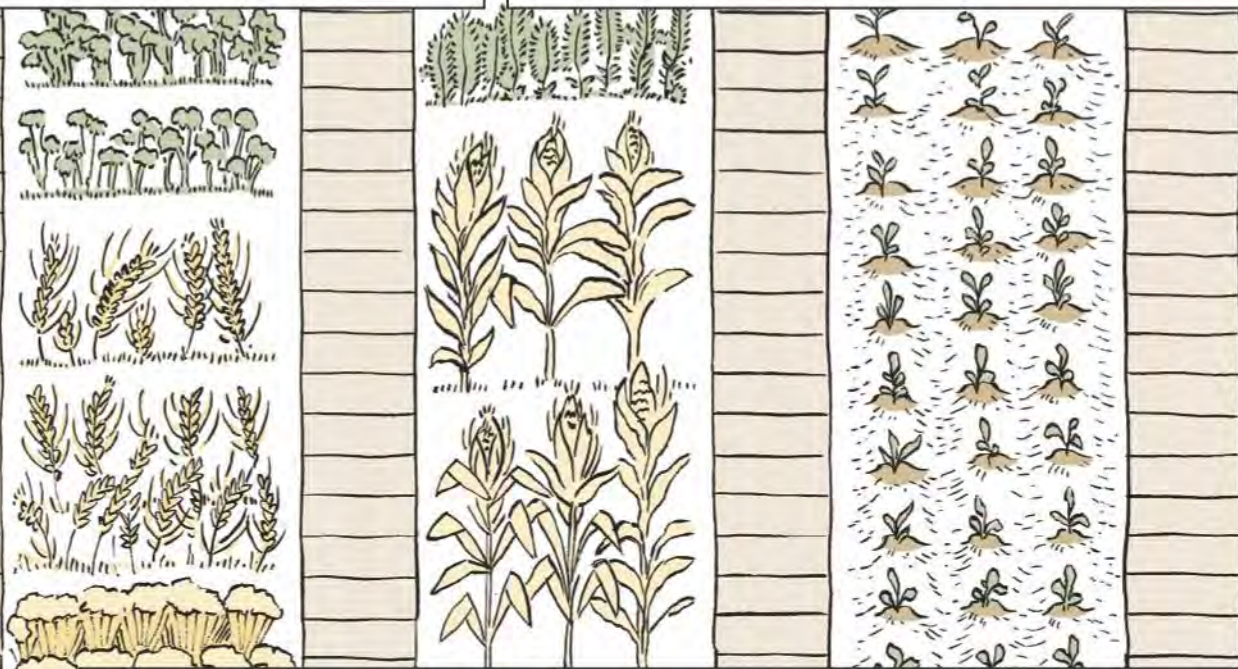

VANN ER EN DYREBAR RESSURS. SØRG FOR Å UTNYTTE NATURENS EGNE VEIER FOR OVERVANN. RESIRKULÉR AVLØPSVANN DERSOM DET ER MULIG. DET HØRES KOMPLISERT UT, MEN DET FINS FAGFOLK SOM KAN HJELPE DERE.

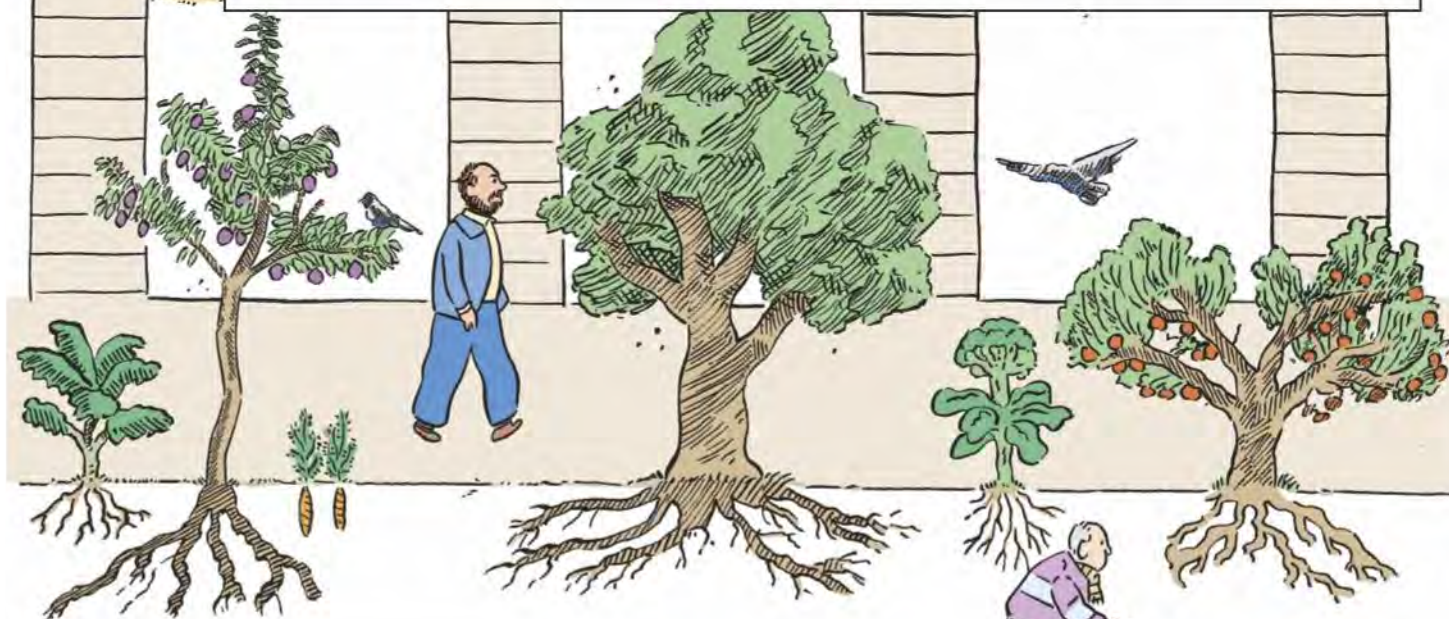
ELEKTRISITETEN MÅ VÆRE KOBLET TIL ET NETT MED EGEN MÅLER. GOD BELYSNING ER VIKTIG FOR TRYGGHETSFØLELSEN, OG ENKLE INSTALLASJONER KAN DRIVES AV SOLENERGI.

VELGER DERE Å PLANTE I EN ÅKER, VIL DERE FÅ ET RYDDIG OG MANGFOLDIG DYRKNINGSOMRÅDE. ÅKERLAPPENE GIR MULIGHET FOR DYRKNING AV VEKSTER I ULIK HØYDE, FARGE OG FASONG. PRAKTISK OG VAKKERT!

DET ER VIKTIG Å PLANLEGGES FOR GODE STIER OG GANGVEIER MELLOM DE ULIKE ELEMENTENE. TILGJENGELIGHET ER VIKTIG VED BÅDE VEDLIEKHOOLD OG HØSTING, OG GODE AVGRENSNINGER ER AVGJØRENDE FOR ET GODT ORGANISERT PROSJEKT.

TRÆR, BUSKER OG PLANTER ER VEKSTER MED RØTTER I ULIK LENGDE OG UTNYTTER JORDEN EFFEKTIVT.

OMRÅDET BØR KUNNE NÅS MED RULLESTOL, SYKKEL OG BARNEVOGN. MED ENKLE GREP I UTFORMINGEN KAN STIER OG GANGVEIER BLI TILRETTELagt FOR SVAKSYNTE OG BLINDE.

SKOGEN BLIR EN OASE FOR OPPHOLD OG SANSEINTRYKK.

EN URTEHAGE ER MER STRUKTURERT OG FINMASKET ENN EN ÅKER, OG PASSER TIL ALLE SLAGS NYTTEVEKSTER. DEN GIR MYE IGJEN FOR LITE AREAL, SOM ER VELDIG PRAKTISK NÅR VI DYRKER I BYEN.

GODE FELLESAREAL ER PROSJEKTETS MIDTPUNKT. SOLIDE SITTEPLASSER MÅ GJERNE VÆRE UNDER TAK, OG KAN SETTES I SAMMENHENG MED ANDRE ELEMENTER, SOM REDSKAPSSKJUL ELLER PLANTEFELT.

HVIS DERE HAR GOD PLESS, VIL ET TUN ELLER TORG GI MAGEN EN EKSTRA SOSIAL KVALITET OG SÆREGEN IDENTITET.

KÅLEN MER ER KLAR TIL Å HØSTES.

TUNET SKAPES AV ELEMENTENES SAMMENSETNING. OM PLANLØSNINGEN ER TILFELDIG ELLER VELOVERVEID GIR ULIKT UTTRYKK TIL OMRÅDET.

BARE VENT TIL DU SER UTSIKTEN!

ZZZ...

DE RINGTE FRA KAFÉEN OG ETTERLYSTE MER BASILIKUM.

JEG FIKK ENDELIG TIL TOMATENE I ÅR.

DET KAN BENYTTES SOM MARKEDSPASS, UTESERVERING ELLER BARE ET GRØNT OPPHOLDSSTED MIDT I BYEN.

DU MÅ MINNE MEG PÅ Å PLUKKE OPP AVISEN PÅ VEIEN HJEM.

SOM PÅ ET GÅRDSBRUK, ER FORMASJONENE OFTE TILFELDIG OG ORGANISK FORMET, ETABLERT AV PRAKTISKE ÅRSAKER OG UTBYGGET OVER TID. LA PROSSESEN BESTEMME!

HAGEARBEID GENERER MYE AVFALL. DA ER DET FRISTENDE Å LEGGE ALT I EN HAUG I ET BORTGJEMT HJØRNE.

ER HAUGEN FOR STOR, ER DU HELDIG OM DET KOMPOSTERER. SOM OFTEST VIL AVFALLET FALLE SAMMEN OG BLI VÅTT. DA RÅTNER DET OG PRODUSERER METAN OG AMMONIAKK SOM LUKTER VONDT. EN TOMMELFINGERREGEL FOR EN GOD KOMPOST ER AT DEN SKAL LUKTE GODT, LUKTE AV JORD. DET SKJEMMER INGEN!

DET LAR SEG FINNT GJØRE Å HA EN TILMENGER STÅENDE SOM SAMLER OPP KVISTER, PLANTERESTER OG GRESSKLIPP. MEN DET ER DUMT Å GJØRE SEG AVHENGIG AV BIL, OG MÅTTE KJØRE HELT TIL GJENBRUKSSTASJONEN FOR Å KVITTE SEG MED AVFALL DERE KAN FÅ BRUK FOR SELV.

LAG HELLER EN GOD ORDNING FOR EN SKIKKELIG KOMPOSTERINGSPROSESS! KONTROLLER TEMPERATUREN, SØRG FOR OKSYGENTILGANG OG FYLL PÅ MED SÅKALT STRUKTURMATERIALE. KU- ELLER HESTEMØKK ER SUVERENT BEST, MEN HALM OG TREFLIS GÅR OGSÅ.

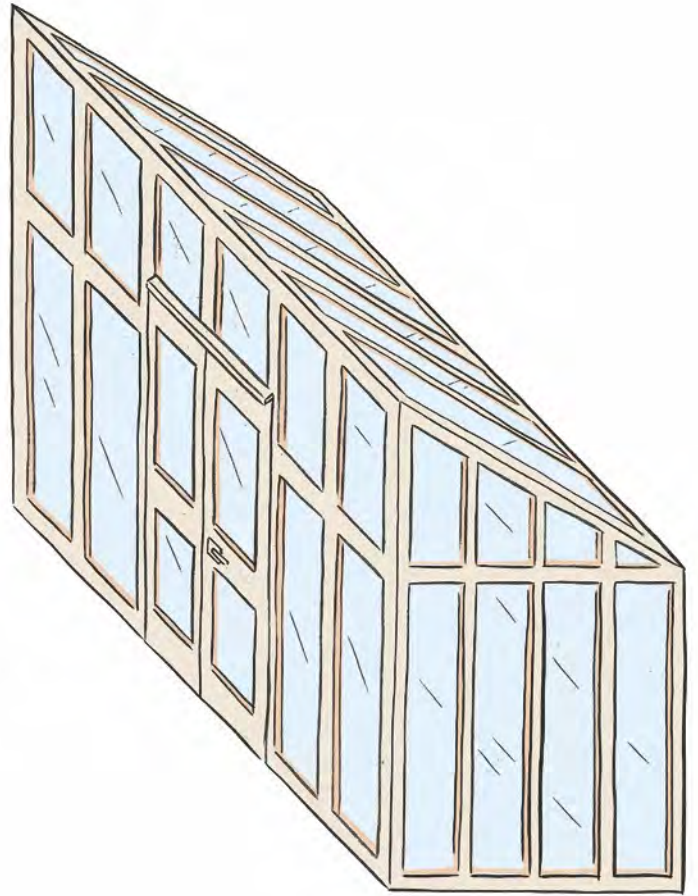

EN GOD KOMPOSTORDNING HANDLER IKKE BARE OM Å GJØRE AV AVFALLET ET STED. EN GOD KOMPOSTORDNING SØRGER FOR AT DU ER SELVFORSYNT MED NÆRINGSRIK JORD.

DET FINNS MANGE MÅTER Å KOMPOSTERE PÅ. BOKASHI ER EN METODE HVOR MIKROORGANISMER TILSETTES MATAVFALLET I EN LUKKET BEHOLDER. MATEN FERMENTERER ISTEDENFØR Å RÅTNE. DET ER EN EFFEKTIV OG LUKTFRI METODE, SÆRLIG EGNET TIL BRUK I BYEN.

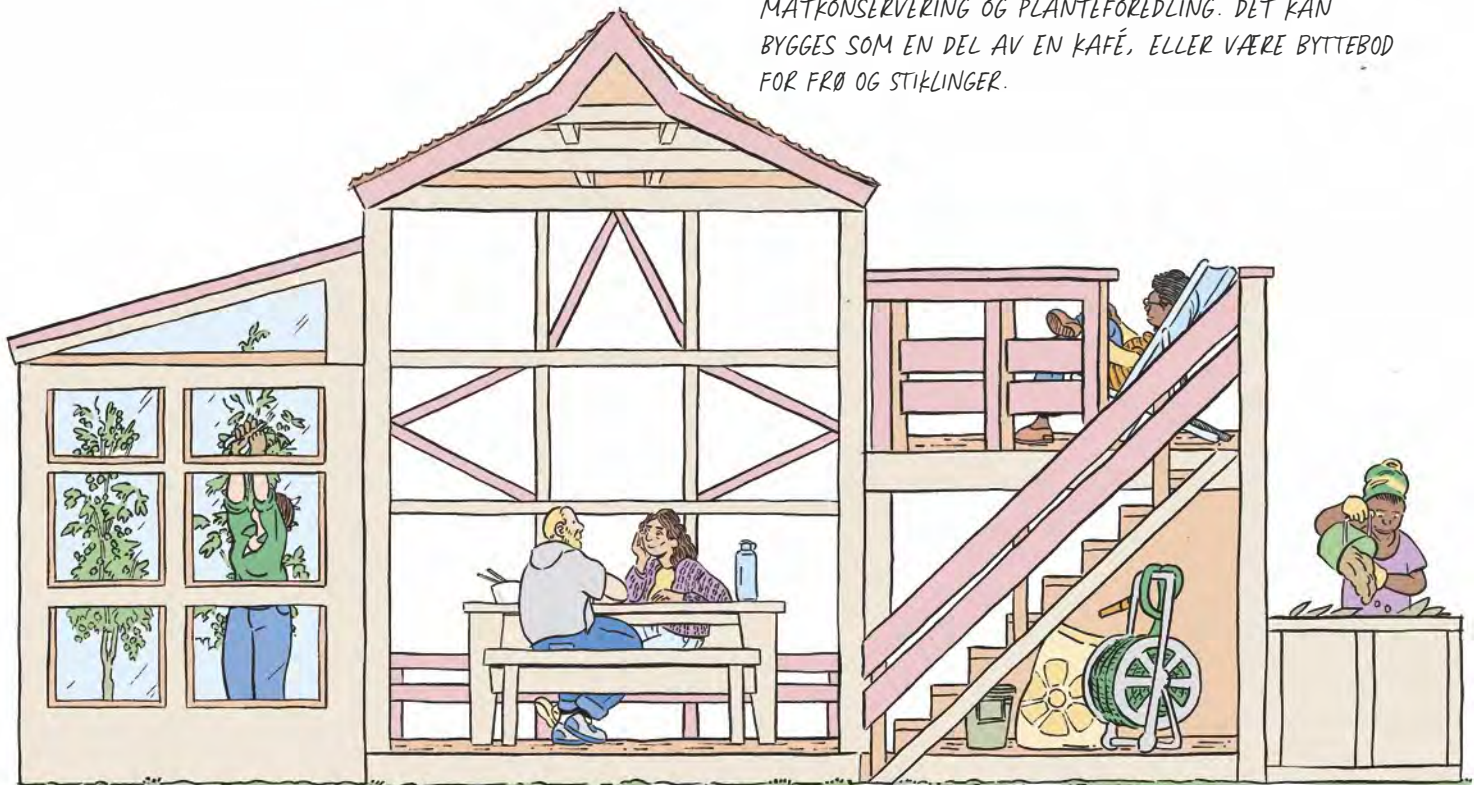

DET ER VIKTIG Å HA EN **BOD** FOR OPPBEVARING AV VERKTØY, JORD, GJØDSEL OG ENKLE REDSKAPER SOM TRILLEBÅR, SAKSER, SPADER OG RIVER. DEN BØR KUNNE LÅSES.

BYGG ET **DRIVHUS**. MANGE PLANTER TRENGER ET STABILT OG VARTM KLIMA Å VOKSE I FØR DE PLANTES UT.

DRIVHUSET KAN OGSÅ VÆRE ET STED FOR LÆRING, MATKONSERVERING OG PLANTEFØREDLING. DET KAN BYGGES SOM EN DEL AV EN KAFÉ, ELLER VÆRE BYTTEBOD FOR FRØ OG STIKLINGER.

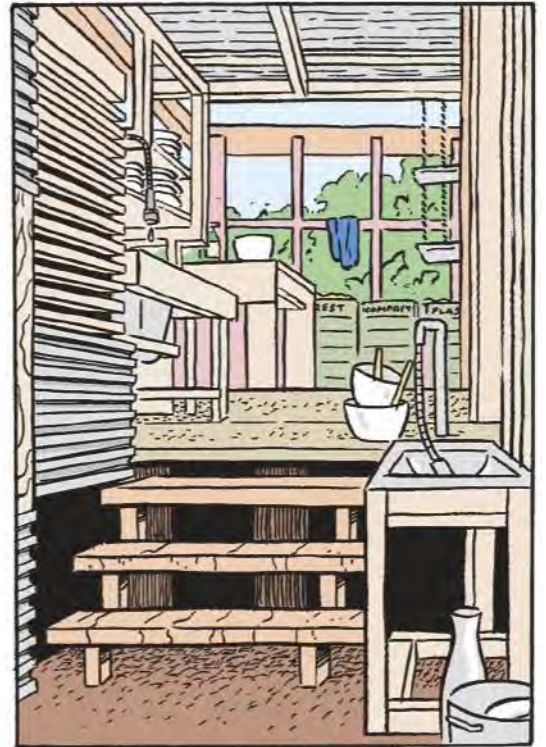

MÅTEN FUNKSJONENE BYGGES OG KOMBINERES PÅ VIL SKAPE ET UNIKT ARKITEKTONISK UTTRYKK. BYGGER DERE I HØYDEN, SÅ PASS PÅ AT KONSTRUKSJONEN TÅLER VEKTA AV BÅDE MENNESKER OG PLANTEKASSER!

HVOR MYE ARBEID VIL DERE LEGGE I UTFORMINGEN AV DET SOM SKAL VÆRE PÅ Plassen? PÅ SAMME MÅTE SOM EN "PALLEKARM ER IKKE BARE EN PALLEKARM" KAN DE FORSKJELLIGE STRUKTURENE UTFORMES PÅ MANGE SPENNENDE MÅTER.

DETTE, FOR EKSEMPEL, ER IKKE EN BIKUBE. DET ER EN KOMPSTBINGE!

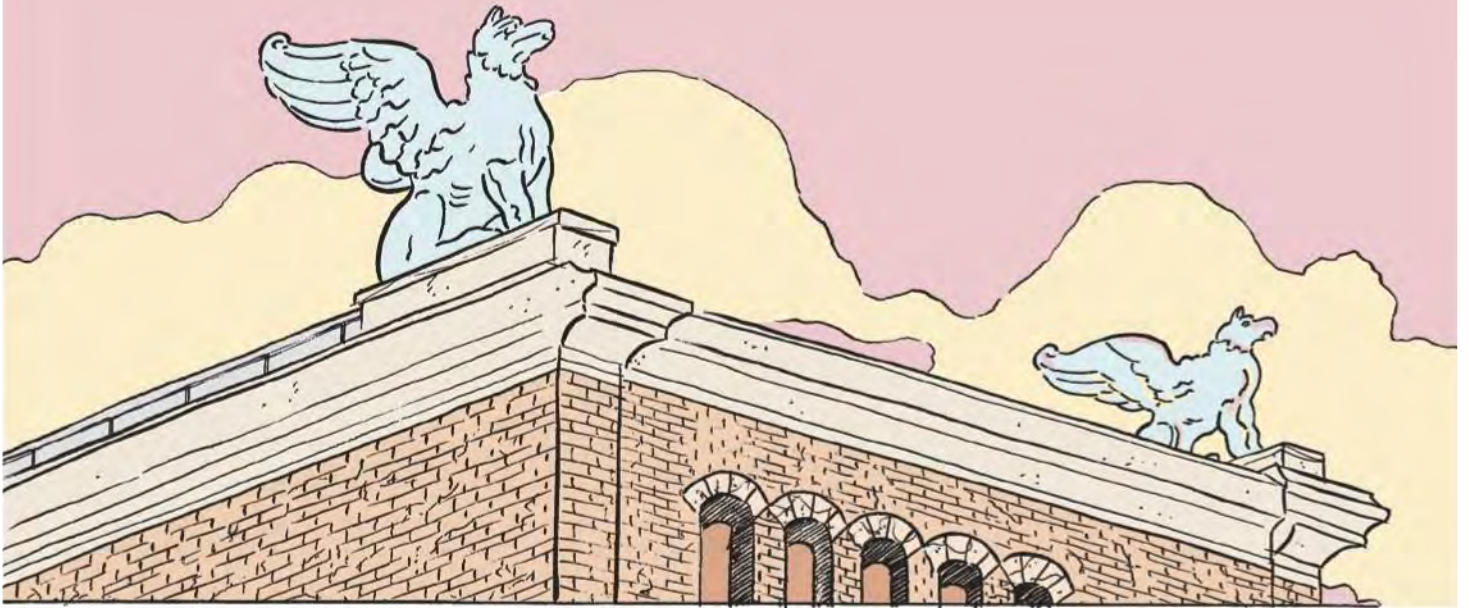

HVIS RESSURSENE TILLATER DET, ER DET VERDT Å PRØVE Å BYGGE NOE LITT UTENOM DET VANLIGE. DET ER EN SAMLENDE OG KREATIV PROSSESS SOM VIL STYRKE GRUPPENS SAMHOLD FRA STARTEN AV.

ET UALMINNELIG BYGG VIL FØRST OG FREMST GI PROSJEKTET EN IDENTITET, OG VEKKE INTERESSE OG OPPMERKSOMHET.

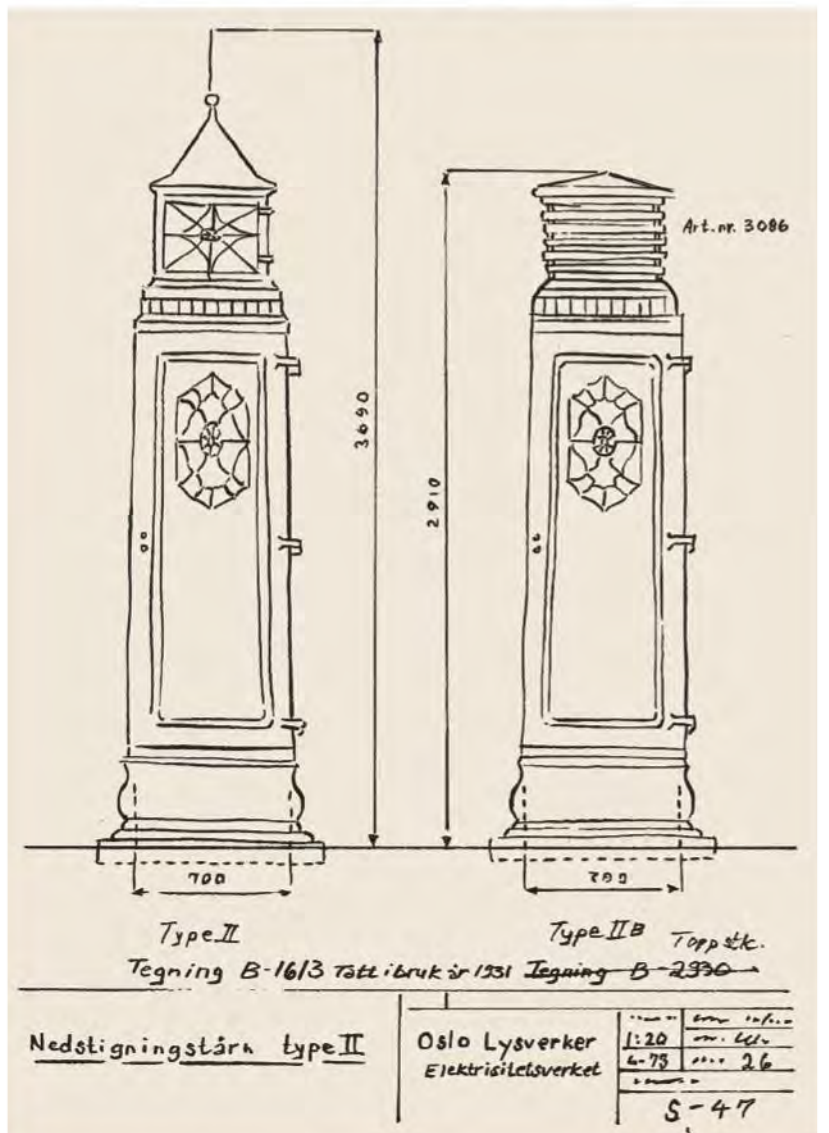
LANDBRUKETS PLASSERING HAR OGSÅ BETYDNING FOR UTFORMINGEN. DYRKER DERE PÅ EN NATURSKJØNN PÅSS ELLER ET STED OMRINGET AV EN SPESIELL TYPE ARKITEKTUR? DERE KAN TILPASSE BYGGENES UTSEENDE TIL BYEN RUNDT.

KOMMUNEN KAN TA EN AKTIV ROLLE I SPØRSMÅL OM ESTETIKK. ALLE KJENNER TIL DET STANDARDISERTE DESIGNET AV DEN RØDE TELEFONKIOSKEN OG DE GRØNNE NEDSTIGNINGSTÅRNENE TIL OSLO KOMMUNE.

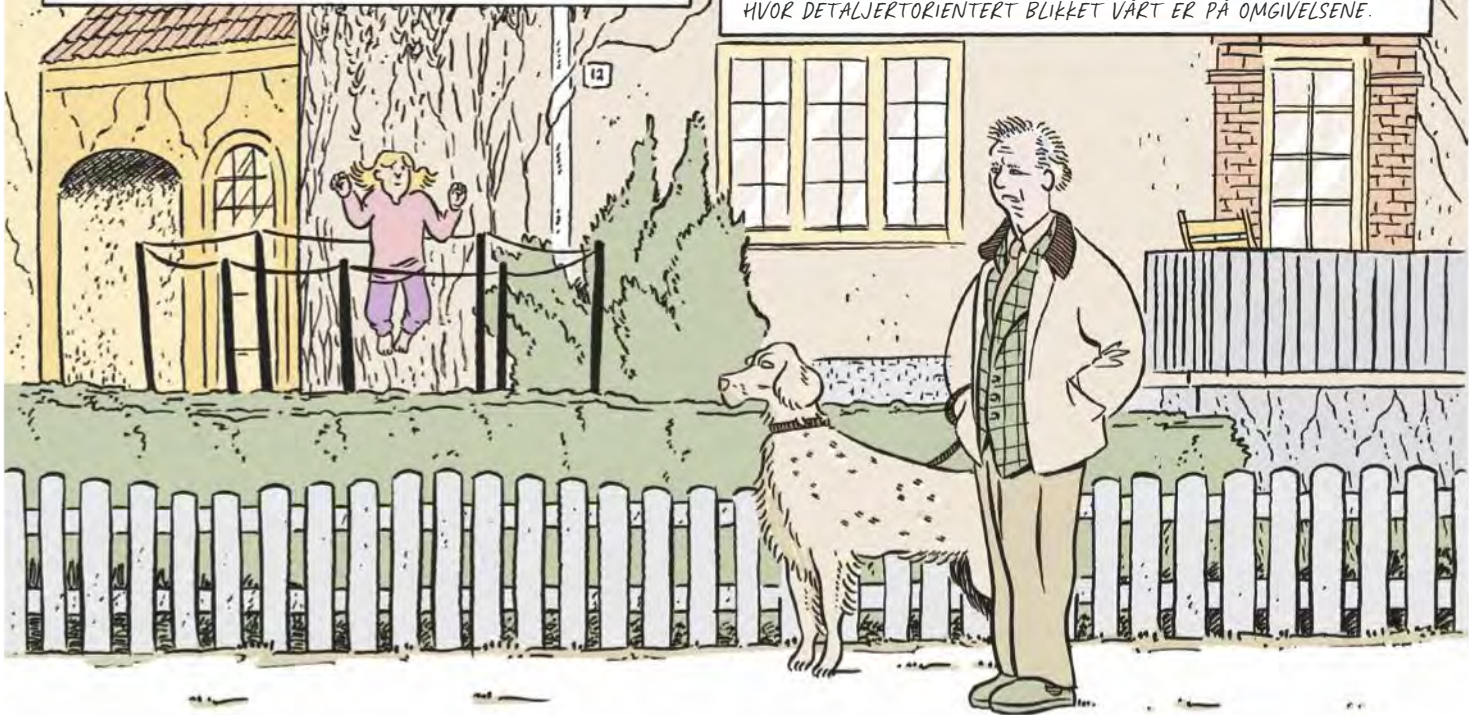
I ULLEVAL HAGEBY FINS EN VEILEDER FOR HVORDAN BODENE SKAL UTFORMES FOR BEST Å TILPASSERES DEN VERNEDE ARKITEKTUREN.

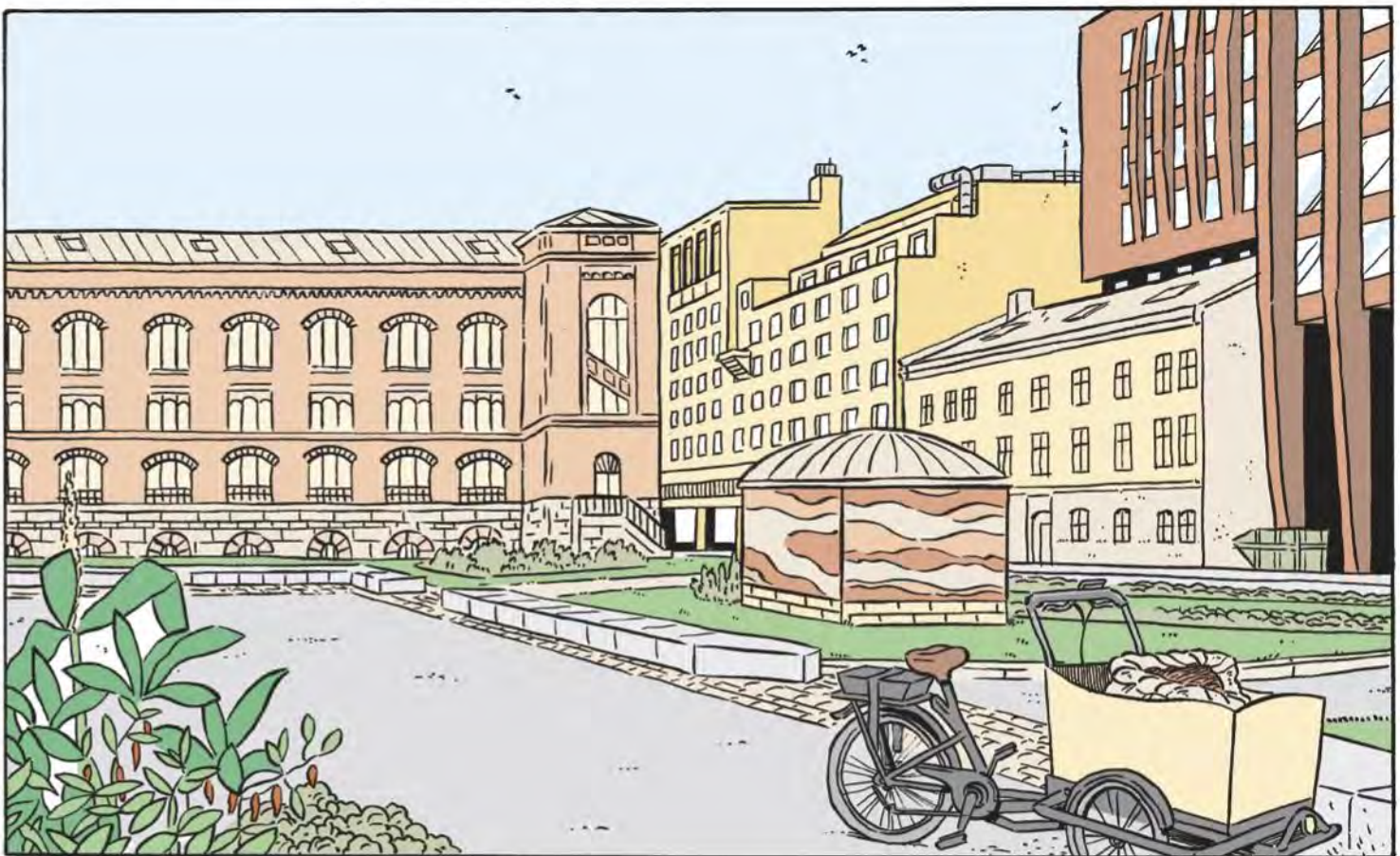
NEDSTIGNINGSTÅRNENE VAR I EN PERIODE REKLAMEFINANSIERTE, MEN ORDNINGEN MØTTE MYE MOTSTAND OG PLAKATENE BLE FJERNET I 2012.

UNDER KORONAPANDEMIEN NÅDDE TRAMPOLINEPOPULARITETEN NYE HØYDER. I ULLEVÅL HAGEBY FØRTE DET TIL EN OPPHETET DEBATT, OG MANGE BEBOERE MENTE DE SJENERTE HAGENE OG FASADENE.

OMRÅDET ER BLANT NORGES RIKESTE NABOLAG, OG KONFLIKTEN KAN AVEIES SOM ET LUKSUSPROBLEM. MEN I LIKEHET MED REKLAMEMOTSTANDEN PÅ NEDSTIGNINGSTÅRNE, KAN DET OGSÅ SI NOE OM HVOR DETALJERTORIENTERT BLIKKET VÅRT ER PÅ OMGIVELSENE.

DET OFFENTLIGE HAR NATURLIGVIS ET ANSVAR FOR UTFORMINGEN AV VÅRE FELLES ROM. SOM MED TELEFONKIOSKEN OG NEDSTIGNINGSTÅRNET, KUNNE KOMMUNEN LAGET EN FORMGIVNINGSVEILEDER FOR BODER ELLER ANDRE BYGG PÅ OFFENTLIGE LANDBRUKSPROSJEKTER, KOMBINERT MED MIDLER TIL Å STØTTE BYGGINGEN?

SÅ LENGE ET DYRKNINGSPROSJEKT FOREGÅR PÅ FELLES GRUNN, VIL MANGE HA EN MENING OM HVORDAN DET SER UT DER. DET ER VIKTIG Å TENKE PÅ ANSVARET PROSJEKTET HAR FOR BYEN OG DENS ARKITEKTUR, SPESIELT OM DERE BYGGER NOE DER. SLIK ER DET I EN BY. DETTE MÅ GRUPPEN TENKE PÅ NÅR HAGEN UTFORMES.

VÆR AMBISIØS!

GJØR MAN NOE SOM
ER GJENNOMARBEIDET OG VAKKERT,
SÅ ØKER DET OGSÅ SJANSEN FOR
AT STEDET KAN FORBLI ET AKTIVT
DYRKEAREAL I LANG TID.

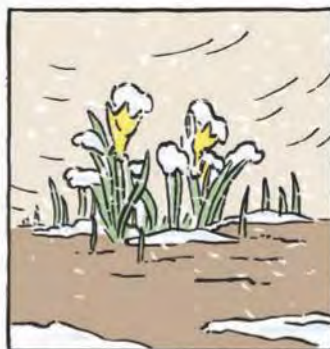
DET VIKTIGSTE ER Å SKAPE ET PROSJEKT SOM
ER OPPNÅELIG MED DE MENNESKELIGE OG
ØKONOMISKE RESSURSENE DERE HAR.

LAG ET STED SOM FOLK GLEDER SEG TIL
Å BRUKE, OG SOM ANDRE VIL OVERTA
OM NOEN GÅR LEI.

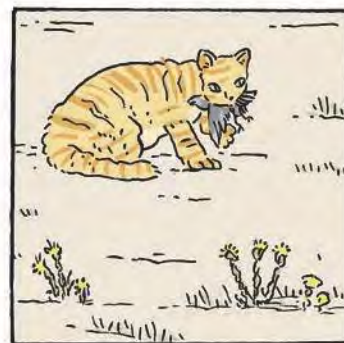
APRIL

DET GOLDE LANDET KAN KOMME TIL LIVE! DEN LØKEN DU PLANTET I HAGEN DIN I FJØR, HAR DEN BEGYNT Å SPIRE?

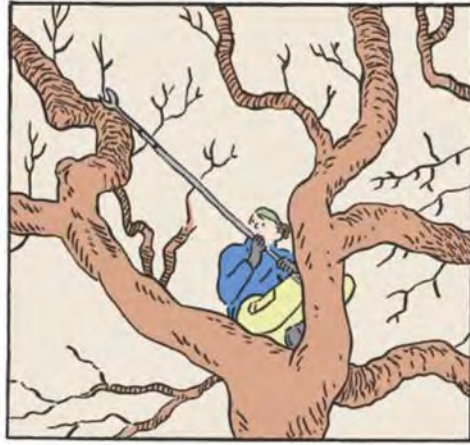

FORKULTIVERER DERE I MARS, HAR MANGE PLANTER ALLEREDE STUKKET HODET OPP AV JORDEN I APRIL.

TOMATER, PURRE, PAPRIKA, RAMSLØK, LAVENDEL, HJERTESALAT, STANGSELLERI, GRØNNKÅL, HODEKÅL OG SUKKER-ERTER KAN ALLE VOKSE FRAM I DRIVHUS OG PLANTES UTE NÅR VÆRET BLIR VARMT NOK.

APRIL ER OGSÅ MÅNEDEN FOR PLANLEGGING, DUGNAD OG SOSIALT SAMVÆR.

TEGN OPP ET ÅRSJUL SAMMEN OG FORDEL OPPGAVER. DET VIL GI GRUPPA EN GOD OVERSIKT OVER PLANTING, VEDLIKEHOLD, HØSTING OG AKTIVITETER.

SETTE TIDLIGPOTETER, DET ER PÅ VÅR.

PLANTE UT DET VI HAR INNE, SOM FØRST MÅ PRIKLES OG HERDES.

JEG SKRIVER OPP "HØSTE URTER TIL TØRKLING", PAKKE DET INN OG BRUKE DET ÅRET GJENNOM.

DA MÅ VI OGSÅ HØSTE DET SOM KOMMER TIDLIG, SOM REDDIKER OG SUKKERERTER.

GJØDSLE-DUGNAD.

FORKULTIVERE I DRIVHUS.

KONSERVERE, SYLTE OG SAFT.

HØSTFEST!

SANKE FRØ.

SETTE LØK PÅ HØSTEN!

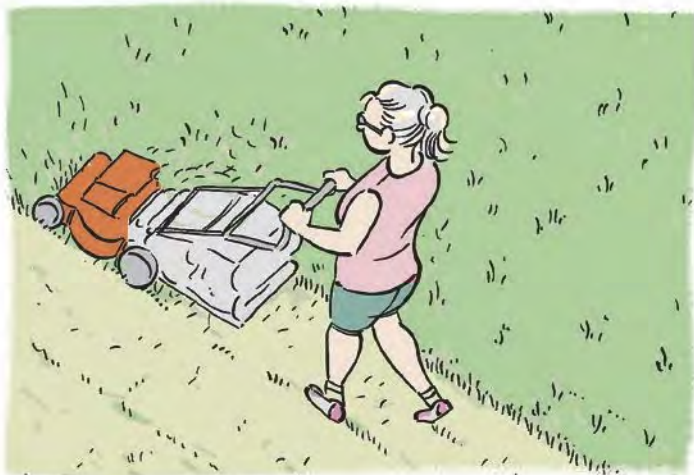
SNEKRE FUGLEKASSER OG INSEKTHOTELLER.

PLOTT INN MINST ÉN STOR DUGNAD FOR HVER ÅRSTID.

ÅRSJULET KAN BRUKES BÅDE SOM EN PÅMINNELSE OG EN INSPIRASJON

EN GOD OG DETALJERT PLAN FOR SKJØTSEL OG VEDLIKEHOLD KAN IKKE UNDERVURDERES! SÆRLIG HVIS ALLE OMRÅDENE ER FELLES.

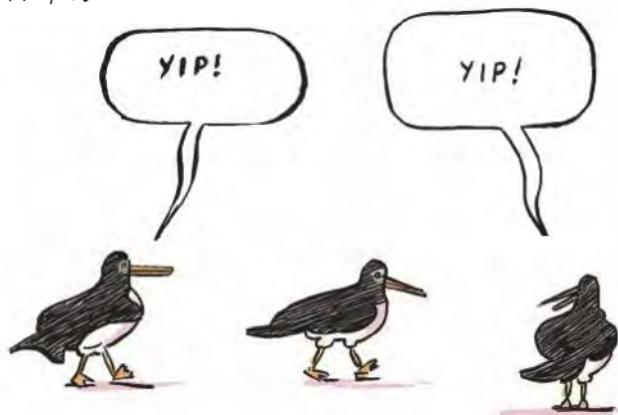
SKRIV NED HVOR DERE SKAL GJØRE AV LØV OG HAGEAVFALL. HVORDAN SKAL PLANTEJORDEN BEHANDLES? SKAL DEN GJØDSLES, OG HVOR OFTE SKAL DERE LUKE?

SÅTID FOR FRØ FOR DE ULIKE GRØNNSAKENE, NÅR DE SKAL PRIKLES, HERDES, PLANTES UT OG HØSTES ER OGSÅ VIKTIG Å FÅ MED.

PLANLEGG OGSÅ FOR OMRÅDET SOM HELHET. BESKRIV NÅR OG HVORDAN GRESS, TRÆR OG BUSKER SKAL KLIPPES. STIER OG TURVEIER TRENGER ETTERSYN, OGSÅ PÅ VINTEREN.

EN GOD SKJØTSELSPLAN TAR HENSYN TIL NATUROMRÅDET OG HVORDAN Å BEST IVARETA OG TILRETTELEGGE FOR DET BIOLOGISKE MANGFOLDET PÅ STEDET.

JUNI

FERIEAVVIKLINGEN KAN VÆRE UTFORDRENDE FOR ENHVER HAGEGRUPPE, SÅ ALLIER DERE MED TENÅRINGER I NABOLAGET. DE VANNER GJERNE GJENNOM SOMMEREN MOT EN LITEN SLANT.

SOM VI ALLEREDE HAR VÆRT INNE PÅ, SKAPER AKTIVITET EN TRYGGHETSFØLELSE FÅ SPERRER OG INNGJERDINGER KAN.

SOMMERVELDENE ER PERFEKT TIL KURS, WORKSHOPS OG ARRANGEMENTER.

SOMMEREN ER OGSÅ TIDEN FOR Å DELE ERFARINGER, OG TIL TA SEG GOD TID TIL DE SMÅ OG STORE OPPDAGELSENE.

JÅ, DE HAR EGNE BØTTER TIL SÅNT. GULLVANN ER VEL OG MERKE KUN LOV NÅR DET SOM PLANTES ER TIL EGET BRUK, IFØLGE MAT-TILSYNET. TISSING I BEDET KAN OGSÅ GÅ PÅ BEKOSTNING AV TRYGGHETSFØLELSEN, HUSK DET!

SLIKE ØYEBLIKK BLIR DET MANGE AV I LØPET AV EN SESONG.

PRODUKTENE ER SELVE GEVINSTEN! I LØPET AV SOMMEREN VIL DET BLI MANGE MULIGHETER TIL Å SPISE SAMMEN...

... ELLER ALENE.

TENK, DERE VIL ANTAKELIG PRODUSERE MER ENN DERE KLARER Å SPISE SELV. TA MED VARENE UT I BYEN, LAG MARKEDER ELLER SELG TIL RESTAURANTER. ER DET NOEN DU TRENGER Å SPØRRE OM LOV?

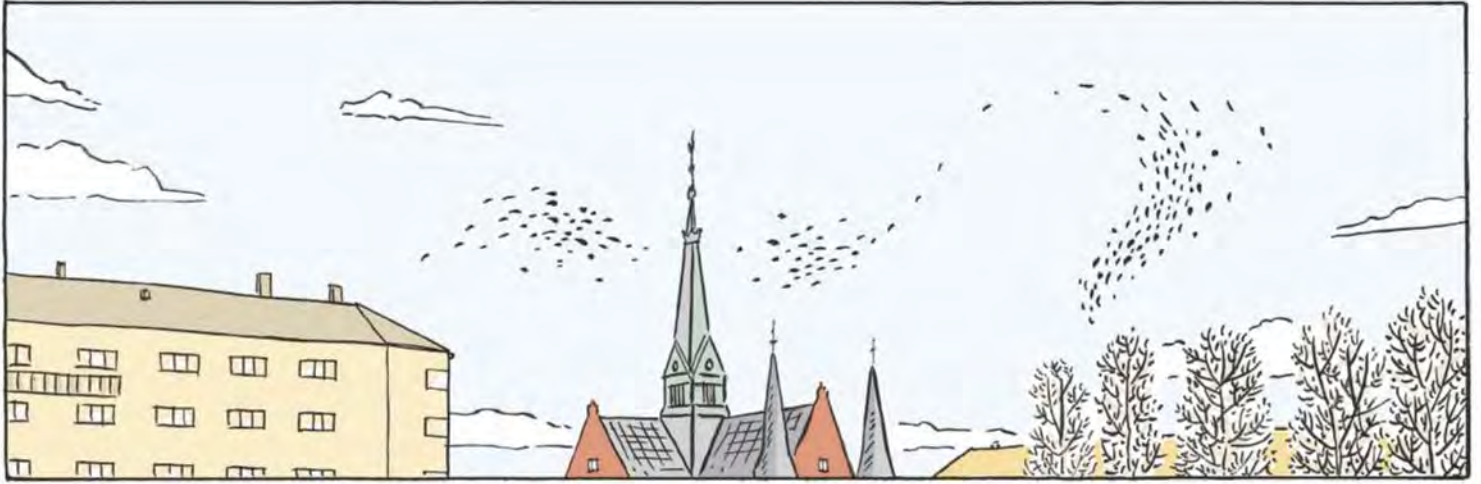
DET FINS MANGE DISTRIBUTJONSMODELLER DERE KAN DELTA I. REKO-RINGEN KNYTTER SAMMEN PRODUSENTER, MATHÅNDTVERKERE OG FORBRUKERE VIA EN PLATTFORM PÅ NETTET.

DAGENSMAT.NO ER ET ANNET EKSEMPEL. DE SIER SELV AT DE JOBBER FOR EN TRANSPARENT OG MOTSTANDSDYKTIG DISTRIBUTJON AV MAT MELLOM BØNDER OG KJØKKEN. ER DET NOEN SOM SAMLER INN MATSVINN?

DETTE VAR YOUNGSTORGET I 1953. SLIK KAN DET BLI IGJEN!

NOVEMBER

STENG AV VANNET! GÅ GJENNOM REDSKAPENE, DEKK BEDENE MED HALM ELLER RESTER AV LØV.

EVALUER HVA SOM HAR VÆRT BRA OG DÅRLIG MED ÅRET SOM GIKK. HUSK AT IKKE ALT SKJER FEILFRITT.

JORSENGENE LIGGER BARE OG STAUDENE ER KLIPPET NED. MEN DET ER MULIG Å HA AKTIVITETER ÅRET RUNDT.

MED AKTIVITETER VIL DERE OGSÅ TILTREKKE DERE NYE MEDLEMMER.

LA KURS OG PRAKSIS GÅ OVER I HVERANDRE.

MAT KAN DERE LAGE ÅRET GJENNOM.

DET ER MYE DU SKAL ERFARE
I LØPET AV DET FØRSTE ÅRET
AV ET DYRKNINGSPROSJEKT.

DET ER SÅ UTROLIG MYE Å LÆRE,
OG SÅ MYE Å SMAKE PÅ.

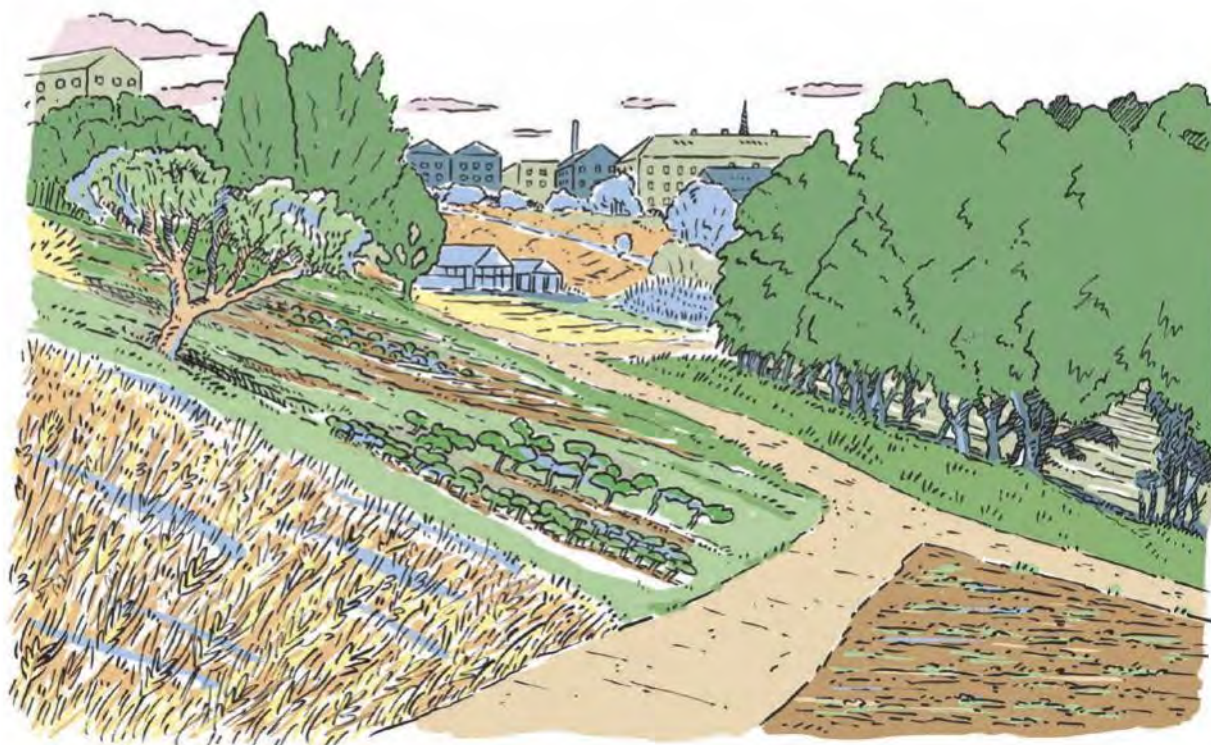

DU TRENGER IKKE NOEN SPESIELL
KUNNSKAP FOR Å SNAKKE OM
JORD OG SOL OG VANN.

DU TRENGER BARE INTERESSE FOR
LANDBRUK, OG Å VÆRE GLAD I Å
DYRKE I FELLESSKAP.

SNACK OM MAT OG SNACK OM BYEN! SNACK OM HVORDAN VI I STØRRE GRAD KAN KLARE OSS MED DET SOM PRODUSERES DER VI BOR. GJENNOM Å TA I BRUK VÅRE OFFENTLIG ROM TIL Å DYRKE, BIDRAR VI OGSÅ TIL Å SKAPE EN MER MANGFOLDIG OG BLANDET BY. DYRKING I BYEN HANDLER OM SÅ MYE MER ENN BARE GRØNNSAKENE.

KILDER

- S.14: TEKSTEN ER BASERT PÅ SAMTALE MELLOM FRAGMENT OG BRUKERE AV TVEITA PARSELLHAGE. CULTIVATING PUBLIC SPACE: ROMLIGE ANALYSER (2020)
- S.18: FRANK LOHRBERG: URBAN AGRICULTURE FORMS IN EUROPE (2018)
- S.23: MODUL 2, MELISSA ANNA MURPHY
- S.24: BASERT PÅ SAMTALE MELLOM FRAGMENT OG BRUKERE AV HOLMLIA PARSELLHAGE. CULTIVATING PUBLIC SPACE: ROMLIGE ANALYSER (2020)
- S.28: PLANTIDSSKRIFT.NO: "BYBONDEN I OSLO VIL HELST IKKE SNAKKE OM URBANT LANDBRUK" PUBLISERT 15.06.2020
- S.35: ANALYSENE ER HENTET FRA STUDENTOPPGAVER FRA ETTERUTDANNINGSKURSET "URBANT LANDBRUK: EN VERKTØYKASSE FOR BYEN", VED NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET. DELTAKERE PÅ KURSET OMFATTER ARKITEKTER OG LANDSKAPSARKITEKTER, EIENDOMSUTVIKLERE, PLANLEGGERE, OG SAKSBEHANDLERE FRA OFFENTLIG SEKTOR.
- S.41: BÅRD ALSVIK - FRUKTBYEN OSLO, OSLO BYARKIVS NETTSIDER (2001)
- S.43: INFORMASJONSVIDEOEN "URTEHAGEN PÅ GRØNLAND - ET MAJOBO PILOTPROSJEKT" (2013)
- S.83: VERJØRN EGNER STAFSENG: "FOOD GARDENING FOR CHANGE : A STUDY OF TRANSFORMATIVE LEARNING IN URBAN AGRICULTURE" (2019)
- ANDRE KILDER
- BADER, MARCUS. LIESEGANG, JAN. (2014) BUILDING THE CITY TOGETHER. THE OSTHANG PROJECT. BERLIN: Z&U PRESS
- BRADBURY, PAUL (2017) URBAN FARMIN TOOLKIT - A GUIDE TO GROWING TO SELL IN THE CITY. LONDON: GROWING COMMUNITIES / SUSTAIN
- CLUITMANS, LAURIE (RED.) (2021) ON THE NECESSITY OF GARDENING: AN ABC OF ART, BOTANY AND CULTIVATION. AMSTERDAM: VALIZ
- COHEN, NEVIN, ET AL. (2012) FIVE BOROUGH FARM. NEW YORK: DESIGN TRUST FOR PUBLIC SPACE
- HAAVIE, SIRI. LINDÉN, FRØYDIS. (2022) HÅNDBOK FOR ETABLERING OF DRIFT AV PARSELLHAGER. BERGEN: STATSFORVALTEREN I VESTLAND
- KLANTEN, ROBERT. SERVET, ANDREA. (2021) URBAN FARMERS - THE NOW (AND HOW) OF GROWING FOOD IN THE CITY, BERLIN: GESTALTEN
- LOHRBERG, FRANK, ET AL. (RED.) (2023) URBAN AGRICULTURAL HERITAGE. BASEL: BIRKHÄUSER
- LOHRBERG, FRANK, ET AL. (RED.) (2016) URBAN AGRICULTURE EUROPE. BERLIN: JOVIS
- MCKAY, GEORGE. (2011) RADICAL GARDENING: POLITICS, IDEALISM AND REBELLION IN THE GARDEN. LONDON: FRANCES LINCOLN
- PHILIPS, APRIL. (2013) DESIGNING URBAN AGRICULTURE. HOBOKEN: JOHN WILEY & SONS
- U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE (2016) URBAN AGRICULTURE TOOLKIT. WASHINGTON: U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE (USDA)